

სს „საქართველოს ენერჯეტიკის განვითარების ფონდი“

გარემოს დაცვისა და სოციალური მართვის სისტემა

I. ტერმინთა განმარტება

წინამდებარე დოკუმენტში გამოიყენება შემდეგი განმარტებები:

საქმიანობები	აღნიშნული ESMS-ის მიზნებისთვის და თუ სხვაგვარად არ არის განსაზღვრული, მიუთითებს ფონდი-ის პროექტებზე, რომლებიც შედის ამ ESMS-ის ფარგლებში, როგორც ეს ქვემოთაა განსაზღვრული
კუმულაციური ზემოქმედება	ნიშნავს ზემოქმედებას, რომელიც წარმოიქმნება პროექტში გამოყენებულ ან პროექტის განხორციელების შედეგად უშუალოდ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ ტერიტორიებზე ან რესურსებზე თანდათანობითი ზემოქმედებების, ასევე სხვა არსებული, დაგეგმილი ან გონივრულად განსაზღვრული მოვლენების შედეგად, რისკებისა და ზემოქმედების იდენტიფიცირების დროს;
სათანადო ექსპერტიზა	გარემოს დაცვისა და სოციალური მართვის სისტემის კონტექსტში, ნიშნავს პოტენციური ინვესტიციების გამოკვლევის პროცესს ყველა ფაქტის დასადასტურებლად, როგორცაა გარემოსდაცვითი და სოციალური გარანტიების, აუდიტის, შეფასებისა და შესაბამისობის მიმოხილვა, მანამ, სანამ მიიღება გადაწყვეტილება დაფინანსების ამ პროექტის კონტრაგენტთან შეთანხმების შესახებ
E&S გარემოსდაცვითი და სოციალური შეფასება	გარემოსდაცვითი და სოციალური ნიშნავს გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკების, ზემოქმედებებისა და შესაძლებლობების შეფასებას ამ ESMS-ისა და საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC) შესრულების სტანდარტებში მითითებულის შესაბამისად.
გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის გეგმა	ნიშნავს დოკუმენტს, რომელიც შეიცავს იმ ღონისძიებების ჩამონათვალსა და აღწერას, რომლებიც განისაზღვრა ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედებების თავიდან ასაცილებლად, მათი დასაშვებ ნორმების ფარგლებში მოქცევის ან მინიმუმამდე დაყვანის უზრუნველსაყოფად, , ან მათ შესარბილებლად და საკომპენსაციოდ, და როგორც წესი, წარმოადგენს სათანადო გარემოსდაცვითი და სოციალური ექსპერტიზის პროცესის ძირითად შედეგს. აბრევიატურა ESMP არის იგივე, რაც გარემოსდაცვითი და სოციალური სამოქმედო გეგმა - ტერმინი, რომელიც გამოიყენება ფონდი-ში მწვანე კლიმატს ფონდის არაწევრი პარტნიორებისათვის (for non-მწვანე კლიმატის ფონდი partners) და წარმოადგენს გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედების შეფასების (ESIA) ნაწილს

გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის სისტემა (ESMS)”

ნიშნავს მართვის პროცესებისა და პროცედურების პაკეტს, რომელიც ორგანიზაციას საშუალებას აძლევს თანმიმდევრულად განსაზღვროს, გააანალიზოს, აკონტროლოს და შეამციროს გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედებები თავის ყველა საქმიანობაში და დროთა განმავლობაში გააუმჯობესოს შესრულების ხარისხი ნიშნავს საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის სტანდარტების პაკეტს, რომელიც განსაზღვრავს სასურველ შედეგებს და სპეციფიკურ მოთხოვნებს ამ შედეგების მისაღწევად ისეთი საშუალებებით, რომლებიც შეესაბამება საქმიანობის ხასიათსა და მასშტაბს და გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკების ან/და ზემოქმედების დონის თანაზომადია.

გარემოსდაცვითი და სოციალური შესრულების სტანდარტები

არის გარკვეული საფრთხის წარმოქმნის ალბათობისა და ასეთი შემთხვევის შედეგად გამოწვეული ზემოქმედების სიმძიმის კომბინაცია.

გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკი

გარემოსდაცვითი და სოციალური ხელმძღვანელი

მაღალ თანამდებობრივ პოზიციაზე მყოფი პირი, რომელსაც ნიშნავს ფონდი-ის დირექტორი და რომლის უპირველესი მოვალეობაა აღნიშნული ESMS-ის შესრულება და განხორციელება .

EPC

პროექტის საინჟინრო, შესყიდვებისა და მშენებლობის საკითხების კონტრაქტორები .

მწვანე კლიმატის ფონდი ფონდი-ის მმართველი საბჭო

მწვანე კლიმატის ფონდი მმართველი საბჭო სტრატეგიის შესაბამისად ახორციელებს ფონდის მიმდინარე საქმიანობის მართვასა და კოორდინაციას. იგი შედგება აღმასრულებელი დირექტორის, აღმასრულებელი დირექტორის მოადგილისა და ერთობლივი საწარმოების დირექტორებისგან.

ფონდი-ის პროექტები

ყველა პროექტი, რომლებიც ხორციელდება უშუალოდ ფონდი-ის მიერ ან კონკრეტული საპროექტო ორგანიზაციების მეშვეობით, რომლებშიც ფონდი ფლობს საკონტროლო პაკეტს და ძირითად აქციონერად რჩება პროექტის დასრულებამდე.

IFC

იძულებითი გაანსახლება

საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია ნიშნავს ფიზიკურ განსახლებას (რელოკაციას, საცხოვრებელი სახლის მიწის ნაკვეთის ან თავშესაფრის დაკარგვას), ეკონომიკურ განსახლებას (მიწის, ქონების დაკარგვას ან ქონებაზე წვდომის დაკარგვას, მათ შორის ქონებისა, რომლის დაკარგვის გამოც იკარგება შემოსავალი ან ცხოვრების სხვა წყარო) ან ორივეს ერთად, და რაც გამოწვეულია პროექტთან დაკავშირებული მიწის შეძენით ან მიწით სარგებლობის უფლების შეზღუდვით. განსახლება მიიჩნევა როგორც იძულებითი, როდესაც ზარალმიყენებულ

მიწის შესყიდვა	<p>პირს ან თემს არ აქვს უფლება უარი განაცხადოს მიწის შესყიდვის პროცესთან დაკავშირებით ან მიწათსარგებლობის უფლების შეზღუდვაზე, რაც მის განსახლებას იწვევს</p> <p>ნიშნავს მიწის შეძენის ყველა მეთოდს საპროექტო მიზნებისათვის, რაც შეიძლება მოიცავდეს პირდაპირ შესყიდვას, ქონების ექსპროპრიაციას და მასზე წვდომის უფლების მიღებას, როგორცაა მაგალითად სერვიტუტი ან ტერიტორიაზე გავლის უფლება</p>
MEPA	გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (MEPA)
ზემოქმედების შედეგების შერბილების იერარქია	<p>პროცესი, რომელიც განსაზღვრავს პრიორიტეტულ ნაბიჯებს უარყოფითი ზემოქმედებების შეზღუდვისათვის მათი თავიდან აცილების, მინიმუმზაციის, აღდგენისა და კომპენსაციის გზით, ასევე კულტურული თავისებურებების შესაბამისი და მდგრადი განვითარების სარგებლის მიღების შესაძლებლობებს</p>
პარტნიორი	აქციონერი გარდა ფონდი-ისა, რომელიც ახორციელებს ფონდების თანაინვესტირებას ფონდი-ის პროექტებში
პროექტის კონტრაგენტი	<p>ნებისმიერი კომპანია ან პირი გარდა ფონდი-ისა და პარტნიორისა, რომელიც მონაწილეობს პროექტის შემუშავებაში, საქმიანობაში, და ტექნიკურ მომსახურებაში. ეს შეიძლება მოიცავდეს და არ მხოლოდ - ძირითად საინჟინრო, შესყიდვებისა და მშენებლობის კონტრაქტორებს</p>
SEAH	ნიშნავს სექსუალურ ექსპლუატაციას, ძალადობასა და შვიწროებას
დაინტერესებული მხარეები	<p>ნიშნავს პირებს ან ჯგუფებს, რომლებზეც პროექტი ახდენს უშუალო ან არაპირდაპირ ზემოქმედებას, აგრეთვე პირებს ან ჯგუფებს, რომლებსაც შეიძლება ჰქონდეთ პროექტში რაიმე ინტერესი და/ან შესაძლებლობა, რომ დადებითი ან უარყოფითი გავლენა მოახდინონ პროექტის შედეგებზე. დაინტერესებული მხარეები შეიძლება მოიცავდეს პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფ, კონკრეტული ინტერესების მქონე ადგილობრივ მოსახლეობას ან პირებს და მათ ფორმალურ ან არაფორმალურ წარმომადგენლებს, სახელმწიფო ან ადგილობრივ სამთავრობო ორგანოებს, პოლიტიკოსებს, რელიგიურ ლიდერებს, სამოქალაქო საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს და ჯგუფებს, აკადემიურ საზოგადოებას ან სხვა საწარმოო ორგანიზაციებს</p>
მოწყვლადი	<p>ეხება მათ, ვინც შეიძლება უფრო მეტად დაზარალდეს და/ან უფრო შეიზლოდოს პროექტის ზემოქმედებით ვიდრე სხვები, რომლებსაც აქვთ შესაძლებლობა, რომ სარგებელი მიიღონ პროექტიდან. დიდია ალბათობა, რომ ასეთი</p>

ძირითადი
პასუხისმგებლობა

პირი/ჯგუფი გამოირიცხება / სრულად ვერ მიიღებს მონაწილეობას ძირითად საკონსულტაციო პროცესში, და შესაბამისად, მის მიმართ, უფრო კონკრეტული ზომები და/ან დახმარებები გახდება საჭირო.

წინამდებარე დოკუმენტის მიზნებისათვის, ძირითადი პასუხისმგებლობა ეკისრება იმ თანამდებობრივ პირებს, რომლებიც საბოლოოდ არიან პასუხისმგებელი ამოცანაზე მისი დაგეგმვიდან გადაწყვეტილების მიღებამდე და დასრულებამდე. ეს პირები მართავენ გადაწყვეტილების მიღების პროცესს, მათ უშუალო ინტერაქციული კავშირი აქვთ მეორადი პასუხისმგებლობის პოზიციებზე მყოფ პირებთან, ახდენენ სამუშაოების დელეგირებას სხვა თანამშრომლებზე ან ჯგუფის წევრებზე (საჭიროებისამებრ), ხელმძღვანელობენ ამოცანების შესრულებას, ფლობენ საბოლოო ხელმოწერის უფლებას (თუ და სადაც საჭიროა) და საბოლოოდ არიან ანგარიშვალდებული ამოცანის შედეგზე.

მეორადი პასუხისმგებლობა

წინამდებარე დოკუმენტის მიზნებისათვის, მეორადი პასუხისმგებლობა ეკისრება იმ თანამდებობრივ პირებს, რომლებიც, საბოლოო ჯამში, ანგარიშვალდებული არიან ძირითადი პასუხისმგებლობების პირების მიმართ. მეორადი პასუხისმგებლობის პირები შეიძლება აქტიურად იყვნენ ჩართულნი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, ჰქონდეთ აქტიური ინტერესი და მონაწილეობდნენ შედეგებში, მუშაობდნენ ამოცანის დასრულებაზე, მაგრამ, საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება ძირითადი პასუხისმგებლობის თანამდებობის პირებს უნდა მიახლოდნენ.

II. ზოგადი დებულებანი

1. პრეამბულა

- 1.1 წინამდებარე გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის სისტემა უზრუნველყოფს პოლიტიკის, პროცედურების, ინსტრუმენტებისა და მმართველობის ზომების ერთობლიობას ფონდი-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკებისა და შესაძლებლობების იდენტიფიცირებისა და მართვისთვის.
- 1.2 ეს დოკუმენტი წარმოგვიდგენს სისტემურ პროცედურებს ფონდი-ის პროექტების შესამოწმებლად ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების კუთხით, რათა უზრუნველყოს უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილება ან მინიმუმამდე დაყვანა, და ამავდროულად - დადებითი ზემოქმედების სტიმულირება

2. ESMS-ის გამოყენების სფერო

წინამდებარე ESMS გამოიყენება ფონდი-ის ყველა პროექტისათვის, რომლებიც ფინანსდება მწვანე კლიმატის ფონდი-ის მიერ და ასევე პროექტებისათვის, რომლებშიც ფონდი წარმოადგენს საკონტროლო პაკეტის მფლობელ აქციონერს. იმ შემთხვევაში, თუ ასეთი პროექტები ფინანსდება სხვა დონორების, და არა მწვანე კლიმატის ფონდი-ის მიერ, უპირატესია ESMS-ის დონორები და მათი მოთხოვნები. პროექტებში, სადაც ფონდი არის მინორიტარი აქციონერი, პარტნიორებს შეეთავაზება დაიცვან ESMS პროცედურები, მაგრამ, უპირატესობა შეიძლება მიენიჭოს მათ E&S მოთხოვნებს. ყველა სხვა შემთხვევაში, ფონდი-ის მიერ ინიცირებული ყველა პროექტი ადგილობრივ საკანონმდებლო მოთხოვნებს უნდა შეესაბამებოდეს

III. ფონდი-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური პოლიტიკა (ESP)

3. გარემოსდაცვითი და სოციალური პოლიტიკის შემდეგ პრინციპები

3.1 ეკოლოგიური და სოციალური მდგრადობის დაცვა ფონდი-ის ერთ-ერთი მოვალეობაა. იგი ESMS-ის მეშვეობით უზრუნველყოფს, რომ მის მიერ მხარდაჭერილ საქმიანობებში თავიდან იქნება აცილებული უარყოფითი გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედებები, ან, თუ ეს შეუძლებელია - მინიმუმამდე იქნება დაყვანილი. ამ კონტექსტში, ფონდი იცავს გარემოსდაცვითი და სოციალური პოლიტიკის შემდეგ პრინციპებს:

ა) **შესაბამისობა ადგილობრივ კანონებთან:** ფონდი-ის მიერ დაფინანსებული ყველა საქმიანობა¹ უნდა შეესაბამებოდეს ადგილობრივ კანონებს და საქართველოში გარემოსდაცვითი და სოციალური უსაფრთხოების კუთხით მოქმედ რელევანტურ წესებსა და ნებართვებს, მათ შორის საქართველოს მიერ საერთაშორისო შეთანხმებებით ნაკისრ ვალდებულებებს. ამგვარი რელევანტური მოთხოვნების არასრული ჩამონათვალი იხილეთ დანართში I

ბ) **საუკეთესო პრაქტიკის გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტების ჰარმონიზებული გამოყენება:** ფონდი-ის მიერ მხარდაჭერილი საქმიანობა ხელს შეუწყობს მწვანე კლიმატის ფონდი-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური პოლიტიკისა და შესაბამისი გარემოსდაცვითი და სოციალური გარანტიების დაცვას².

გ) **რისკებზე დაფუძნებული მასშტაბური მიდგომა.** გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტები (ESS) განხორციელდება რისკებზე დაფუძნებული მიდგომით და არა უხეში, ყველა შემთხვევისათვის უნივერსალური ბაზისით. ეს მიდგომა მოითხოვს, რომ გარემოსდაცვითი და სოციალური მოთხოვნები და პროცესები შეესაბამებოდეს რისკის დონეს და აკმაყოფილებდეს შესაბამის ESS-ებს

გ) **ხელმისაწვდომი და თანასწორობა:** ფონდი-ის მიერ დაფინანსებული საქმიანობები უნდა უზრუნველყოფდეს სამართლიან და თანაბარ წვდომას რესურსებსა და სარგებელზე, მათ შორის, სათანადოდ უნდა ითვალისწინებდეს მოწყვლად და მარგინალიზებულ მოსახლეობას, ჯგუფებსა და ინდივიდებს, ადგილობრივ თემებს, ინდიგენი ხალხების, და სხვა მარგინალიზებულ ადამიანებსა და ინდივიდების ჯგუფებს, რომლებსაც ზიანი მიადგათან პოტენციურად დაზარალებულებთან ფონდი-ის მიერ დაფინანსებული საქმიანობებით

¹ ამ ESMS-ის მიზნებითა და თუ სხვაგვარად არ განიოსაზღვრება, „საქმიანობა“ ნიშნავს ფონდი-ის მიერ მართულ ან ინვესტირებულ პროექტებს

² GCF-ის შუალედური გარემოსდაცვითი და სოციალური გარანტიები არის საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის გარემოსდაცვითი და სოციალური შესრულების სტანდარტები (წყარო: GCF)

დ) შრომითი და სამუშაო პირობები: ფონდი-ის ინსტიტუციური და ოპერატიული ღონისძიებები, ისევე როგორც მის მიერ მხარდაჭერილი ყველა საქმიანობა ხელს შეუწყობს მშრომელთა ღირსეულ მუშაობას, სამართლიან მოპყრობას, არდისკრიმინაციულ და თანაბარ შესაძლებლობებს სექსუალური ექსპლუატაციის, სექსუალური ძალადობისა და სექსუალური შევიწროების გარეშე და განხორციელებს შრომის საერთაშორისო ფონდის (ILO) ძირითადი შრომითი სტანდარტების შესაბამისად

ე) გენდერული თანასწორობა: ფონდი-ის ინსტიტუციური და ოპერატიული ღონისძიებები, ისევე როგორც მის მიერ მხარდაჭერილი ყველა საქმიანობა ხელს შეუწყობს გენდერულ თანასწორობასა და ინკლუზიურობას. იხილეთ ფონდი-ის გენდერული პოლიტიკა³.

ვ) დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა: საჭიროების შემთხვევაში, ფონდი-ის მიერ დაფინანსებული აქტივობები ხელს შეუწყობს დაინტერესებული მხარეების ადრეულ და მუდმივ ჩართულობასა და მნიშვნელოვანი კონსულტაციების ჩატარებას დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის მიხედვით.

4. გარემოსდაცვითი და სოციალური პოლიტიკის მოქმედების სფერო

წინამდებარე გარემოსდაცვითი და სოციალური პოლიტიკა (და გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის გეგმა) ეცნობება ფონდის ყველა დონეს; აქტირად იქნება ამოქმედებული ფონდი-ის მართვის უფროსი რგოლის მიერ; ეცნობება ფონდის ყველა დონის თანამშრომელსა და ყველა ფუნქციონალურ ერთეულს. გარდა ამისა, გარემოსდაცვითი და სოციალური პოლიტიკა საჯაროდ გახდება ცნობილი, გამოქვეყნდება ფონდის ვებ.პუბლიკაციებში, ანგარიშებში, ეცნობება ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ ჯგუფებს, და საჭიროებისამებრ - სხვა დაინტერესებულ მხარეებს, მათთან შეხვედრების გზით და სხვა საკომუნიკაციო საშუალებებით .

IV. ESMS-ის მართვა

5. ESMS-ის განხორციელების როლები და პასუხისმგებლობები

5.1 ფონდი იყენებს მართვის შემდეგ სტრუქტურას ESMS დოკუმენტის ზედამხედველობისა და განხორციელებისათვის:

ა) დირექტორი: დირექტორს ეკისრება საერთო პასუხისმგებლობა ფონდი ESP, ამ ESMS დოკუმენტის დამტკიცებასა და ნებისმიერ განახლებაზე ფონდი-ის წესდების შესაბამისად. დირექტორი უზრუნველყოფს, რომ ESMS-ის (ბიუჯეტი, ძირითადი პერსონალი, გარე კონსულტანტები) ოპერაციონალიზაციისთვის საჭირო რესურსები იყოს ხელმისაწვდომი და გამოიყოფოდეს ყოველწლიურად. დირექტორს ეკისრება საბოლოო პასუხისმგებლობა ფონდი ESP პოლიტიკისა და ESMS-ის განხორციელების ეფექტურობის უზრუნველსაყოფად. დირექტორი ყოველწლიურად წარუდგენს ნგარიშს MOESD-ს (ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო), მათ შორის ფონდი-ის პორტფელის გარემოსდაცვითი და სოციალური შესრულების შესახებ.

³ გენდერული პოლიტიკა მოიცავს გენდერული შეფასებისა და გენდერული სამოქმედო გეგმის შემუშავების პროცედურებსა და პროცესებს. გენდერული სპეციალისტი პასუხისმგებელი იქნება გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფაზე ინსტიტუციურ და პროექტის დონეზე. ეს მოიცავს შესაბამისი გენდერული შეფასებების შესრულებას და გენდერული სამოქმედო გეგმის განხორციელებას.

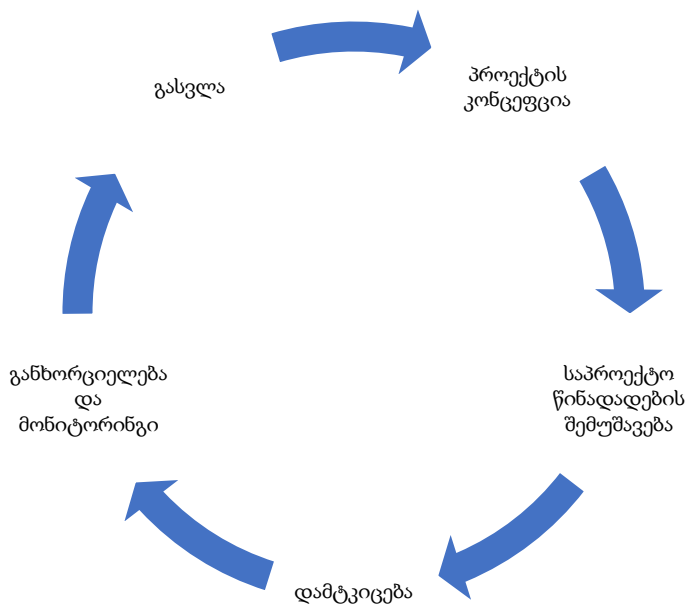
ბ) E&S ხელმძღვანელი: ფონდი-ს დანიშნული ჰყავს E&S ხელმძღვანელი, რომლის უპირველესი მოვალეობაა ESMS-ის ოპერაციონალიზაცია და განხორციელება ფონდი-ის ყველა საპროექტო ციკლში, შემდეგნაირად:

- საჭიროებისამებრ, საქმიანობების კოორდინაცია განყოფილებებს-შორის გუნდთან (პროექტების შემუშავების განყოფილება, პროექტების მართვის განყოფილება, იურიდიული განყოფილება და გარე კონსულტანტები), რათა უზრუნველყოს, რომ გარემოსდაცვითი და სოციალური გარანტიები ფონდი-ის ESMS-ის შესაბამისად იყოს სრულ საპროექტო ციკლში
- უზრუნველყოფა, რომ თითოეული პროექტი შემოწმდეს ფონდი-ის გარემოსდაცვით და სოციალურ პოლიტიკასთან შესაბამისობაზე, და რომ გმონაკლისების სია და შემოთავაზებული პროექტი კატეგორიზებული იყოს პოტენციური E&S რისკების მიხედვით
- პროექტის სათანადო ექსპერტიზის მიმდინარებისას, პროექტის შესაბამისობის უზრუნველყოფა ფონდი-ის ESP-თან. თანამშრომლობა პროექტების შემუსავების ჯგუფთან. ESIA-ს მომზადება ფონდი-ის ESMS მოთხოვნების შესაბამისად. თანამშრომლობა დანიშნულ HR ოფიცერთან, გარე კონსულტანტების საჭიროებისამებრ მოსაწვევად ESIA-ს მომზადების პროცესში მონაწილეობისათვის
- პროექტის კონკრეტული გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის გეგმის ზედამხედველობა, როდესაც ამის საჭიროება წარმოიშვება
- იმის უზრუნველყოფა იურიდიულ განყოფილებასთან თანამშრომლობით, რომ შესაბამისი გარემოსდაცვითი და სოციალური საკითხები მოქმედი გარემოსდაცვითი და სოციალური გარანტიების შესაბამისად იყოს ინტეგრირებული იურიდიულ ხელშეკრულებებში, ESMP-ის დროულად განხორციელების შესაბამისი პირობის ჩათვლით (თუ გამოიყენება)
- ზედამხედველობა, რომ ადგილობრივი კანონების შესაბამისად იყოს მიღებული პროექტისათვის კონკრეტული გარემოსდაცვითი ნებართვა
- ფონდი-ის პორტფელში არსებული პროექტების ზედამხედველობისა და მონიტორინგის უზრუნველყოფა მათ მიმდინარე შესაბამისობაზე სეგდ-ის ESP-სა და პროექტის კონკრეტულ ESMP-სთან. კოორდინაცია პროექტების მართვის განყოფილებასთან, მონიტორინგის საკითხებზე; უზრუნველყოფა, რომ E&S განხორციელების ანგარიშები ნახევარ წელიწადში ერთხელ იქნას წარდგენილი [პროექტის კონტრაგენტის მიერ]
- წლიური ტრენინგების ჩატარება და ძირითადი E&S პერსონალის, აგრეთვე საპროექტო გუნდის მიმდინარე ხელმძღვანელობა ფონდი-ის E&S პოლიტიკისა და ამ ESMS-ის პროცედურების საკითხებში (*იხილეთ ასევე ქვემოთ მოცემული რესურსების გეგმა*)
- ჩანაწერების წარმოება კვალიფიციური გარემოსდაცვითი კონსულტანტებისა და სპეციალისტების შესახებ, რომლებიც შეიძლება მოწვეულ იქნენ გარემოსდაცვითი საკითხების მიმოხილვის, აუდიტის, ESIA-სა და ESAP-ების შემუშავების საკითხებში დახმარებისათვის
- საჭირო ზომების მიღება საპროექტო ინფორმაციის გავრცელებისათვის, ამ ESMS-ით განსაზღვრული ინფორმაციის გასაჯაროების პოლიტიკის შესაბამისად
- საჩივრების განხილვის დამოუკიდებელი მექანიზმის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, და რომ დაცული იყოს და განხორციელდეს მდგომარეობის გამოსასწორებელი ნებისმიერი ზომები

- საჭირო ზომების მიღება დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის უზრუნველსაყოფად პროექტის დონის საქმიანობებში, ამ ESMS-ით გათვალისწინებული დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის შესაბამისად
- ანგარიშების წარდგენა ფონდი-ის დირექტორისათვის [წლიური] ბასიზით, ფონდი-ის ESP-თან პროექტის შესაბამისობის სტატუსის შესახებ. დაუყოვნებლივი ინფორმირება ნებისმიერი ცვლილებების შესახებ მოვლენებსა და გარემოებებზე, რომლებმაც შეიძლება არსებითად შეცვალოს მოქმედ სტანდარტებთან შესაბამისობის სტატუსი ან სხვაგვარად შეცვალოს ფონდი-ის მიერ დაფინანსებული პროექტის რისკების კატეგორიზაცია
- გარემოსდაცვით და სოციალური შესრულების წლიური ანგარიშების მომზადება, რომლებიც წარედგინება ფონდი-ს საბჭოს, და მოთხოვნისამებრ შეიძლება წარედგინოს გარე დაინტერესებულ მხარებს

5.2 ფონდი საპროექტო ციკლი

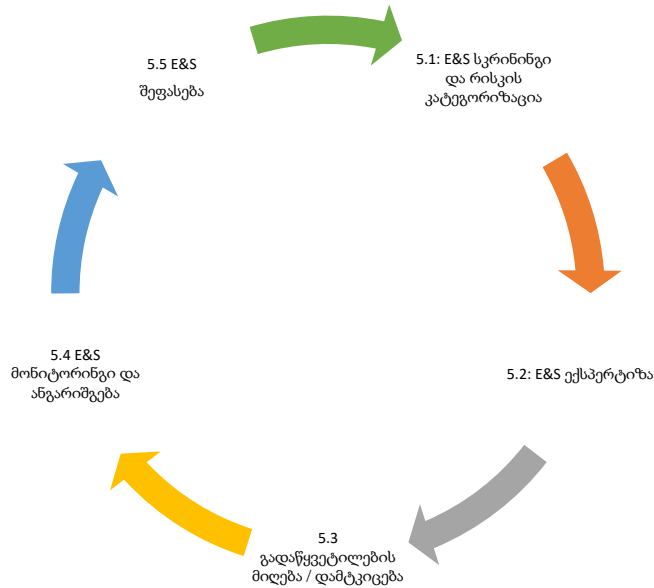
5.3 ქვემოთ, 1-ლ ცხრილში წარმოდგენილია ინფორმაცია იმის შესახებ. თუ როგორ იქნება ESMS ინტეგრირებული ფონდი-ის საპროექტო ციკლში. უნდა აღინიშნოს, რომ E&S შემოწმება ხდება პროექტის კონფეფციის ადრეულ ეტაპზე ხო ხოლო E&S განხილვები წარმოადგენს პროექტის დამტიცების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების ნაწილს ფონდის პროექტის ინიციირების, მოწონებისა და პარტნიორთა შერჩევის წესის გამონაკლისების გათვალისწინებით.

5.4 ნავარაუდებია, რომ შესაბამისი პასუხისმგებელი პერსონალის შესაძლებლობების განვითარების საქმიანობები განხორციელდება ამ ESMS-ის დამტიციებიდან 12 თვეში.

ცხრილი 1: ESMS ინტეგრაცია ფონდი-ის საპროექტო ციკლში				
ფონდი-ის საპროექტო ციკლი	აღწერა	ფონდი-ის ნაბიჯები	ფონდი-ის ნაბიჯებზე პასუხისმგებელი მხარე „(ძირითადი პასუხისმგებლობა“)	ფონდი-ის ნაბიჯებში ჩართული მხარე („მეორადი პასუხისმგებლობა)
პროექტის კონცეფცია	ფონდი-ის ტექნიკური გუნდი პროექტის მართვის განყოფილებასთან ერთად ამზადებს ბარათს პროექტის კონცეფციის შესახებ	E&S სკრინინგი და რისკის კატეგორიზაცია. უფრო დეტალურად კატეგორიზაციის პროცედურების შესახებ, იხილეთ ქვე-პუნქტი 5.1.	E&S ხელმძღვანელი, პროექტის მართვის განყოფილებასთან და ტექნიკურ განყოფილებასთან კოორდინაციით	პროექტის მართვის განყოფილება და ტექნიკური განყოფილება E&S ხელმძღვანელის საერთო ხელმძღვანელობით
საპროექტი წინადადების შემუშავება	ამ ეტაპზე, ფონდი ამზადებს ტექნიკურ-ეკონომიკურ დასაბუთებას და პროექტის განხორციელების გეგმას	ESIA-ს მიზნების შესაბამისი ექსპერტიზა B კატეგორიის პროექტებისათვის. ექსპერტიზის დეტალური პროცედურები იხილეთ ნაწილში IV.	E&S ხელმძღვანელი, პროექტის მართვის განყოფილებასთან და ტექნიკურ განყოფილებასთან კოორდინაციით	E&S გარე კონსულტანტები, თუკი მოითხოვება ESIA-ს შესამუშავებლად
დამტიციება	თუ პროექტი არის გნხორციელებადი და ვარგისი დასაფინანსებლად, პროექტის მენეჯერი ყველა არსებულ მონაცემს (რომელიც მოიცავს ტექნიკურ, ეკონომიკურ, გარემოსდაცვით და სოციალურ საკითხებს) წარუდგენს დასამტიციებლად დირექტორთა საბჭოს.	E&S-ის შემჯამებელი დოკუმენტი ძირითადი E&S რისკებისა და შესაბამისი ESMP-ის მითითებით.	E&S ხელმძღვანელი პროექტის მენეჯერთან კოორდინაციით ამზადებს E&S შემჯამებელ დოკუმენტს. მმართველი საბჭო, რომელიც ამტიციებს ტრანსაქციას .	პროექტის მენეჯერი, იურიდიული ჯგუფი

განხორციელება და მონიტორინგი	განხორციელების ეტაპი იწყება მას შემდეგ, როდესაც პროექტს დამტკიცებს მმართველი საბჭო	E&S მონიტორინგი, მათ შორის ადგილზე ვიზიტები, რომელიც შეიძლება სამშენებლო ეტაპზე მოითხოვებოდეს E&S შესრულების მონიტორინგის მიზნით	E&S ხელმძღვანელი პროექტის მენეჯერთან კოორდინაციით	გარე ტექნიკური კონსულტანტები, საჭიროებისამებრ
გამოსცვლა	ფონდი-ის პრაქტიკის შესაბამისად,, ფინდი გადის პროექტიდან საოპერაციო ფაზის წინ / ფაზაში	მდგრადი გავლის უზრუნველსაყოფად მომზადდება შიდა შეფასების საბოლოო ანგარიში, რომეშიც შეჯამდება პროექტების შესრულება დამტკიცებული ESMP-ის შესაბამისად	პროექტის მენეჯერი E&S ხელმძღვანელთან კოორდინაციით	გარე E&S ექსპერტები, საჭიროებისამებრ

5.5 ფონდი-ის ESMS ნაბიჯები ფონდი-ის ინტეგრირებული საპროექტო ციკლის ფარგლებში, ილუსტრირებულია ქვემოთ. თითოეული ელემენტი დეტალურადაა ახსნილი ქვემოთ, მე-5 ნაწილში.

5.6 ეს ESMS ასევე უზრუნველყოფს სახელმძღვანელო შენიშვნებს ინფორმაციის გასაჯაროების მოთხოვნებზე, ასევე საჩივრების მექანიზმისა და დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის შესახებ. ეს პროცედურები გამოიყენება პროექტის მიხედვით, რისკის კატეგორიზაციის და E&S-ის სათანადო ექსპერტიზის შედეგების საფუძველზე, მათ შორის პროექტის სპეციფიკური საჩივრების მექანიზმისა და დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის შემუშავების საჭიროების საფუძველზე.

5.7 წინა პუნქტში მოცემული ინფორმაციის საჯაროობისას გამოიყენება ასევე ფონდში მოქმედი სხვა წესები და პროცედურებიც.

6 ESMS განხორციელების სამოქმედო გეგმა

6.1 ამ ნაწილში იდენტიფიცირებულია ძირითადი საკმინანობები, რომლებიც ESMS-ის განხორციელებას უზრუნველყოფენ.

6.2 ESMS-ის განხორციელებისათვის საჭირო ყოველწლიური ბიუჯეტისა და რესურსების გამოყოფაზე პასუხისმგებელია ფონდი-ის დირექტორი.

ცხრილი 2: ESMS სამოქმედო გეგმა		
საკმინანობა	შესრულების ვადა	პასუხისმგებლობა
1. E&S ხელმძღვანელის თანამდებობრივი ფუნქციების განახლება ESMS დოკუმენტის ⁴ სამოქმედო სფეროს შესაბამისად	3 თვე ფონდი-ის დირექტორის მიერ წინამდებარე ESMS-ის დამტკიცების შემდეგ	ფონდი-ის იურისტი ⁵ ფონდის აღმასრულებელი დირექტორის ზედამხედველობით
2. პროექტების მართვის განყოფილებისა და ტექნიკური განყოფილების თანამშრომლების ფუნქციონალური პასუხისმგებლობების განახლება, რაც უნდა მოიცავდეს პასუხისმგებლობებს E&S სკრინინგის ეტაპებზე ESMS-სათვის, აგრეთვე კოორდინაციას E&S ხელმძღვანელთან სხვა ნაბიჯებზე, როგორც ეს მიეთითება ამ ESMS-ის მე-5 ნაწილში.	3 თვე ფონდი-ის დირექტორის მიერ წინამდებარე ESMS-ის დამტკიცების შემდეგ	E&S ხელმძღვანელი ფონდი-ის იურისტთან კოორდინაციით და ფონდის აღმასრულებელი დირექტორის ზედამხედველობით
3. E&S რისკების მართვის შესაძლებლობებისა და სატრენინგო საჭიროებების იდენტიფიცირება: ESMS-ის განხორციელება მოითხოვს ადამიანური რესურსების და ინსტიტუციური შესაძლებლობების განვითარებას. ამ მხრივ, ფონდი-ს რეკომენდაცია ეძლევა შეაფასოს ESMS-ის განხორციელების შესაძლებლობებსა და პოტენციაში არსებული ნაკლოვანებები. შეფასების ეს ფარგლები უნდა მოიცავდეს ფონდი-ის მმართველ საბჭოსა და პროექტების შემუშავებასა და განხორციელებაში ჩართულ განყოფილებებს, რომლების მითითებულია ზემოთ, 1-ელ ცხრილში. გარდა ამისა, ნაკლოვანებების შეფასება შეიძლება დამოკიდებული	12 თვეში მას შემდეგ, როდესაც დაიწყება ამ ESMS-ის გამოყენება ფონდი-ს პროექტებში, ESMS-ის მოქმედების სფეროს შესაბამისად	E&S ხელმძღვანელი ფონდის აღმასრულებელი დირექტორის ზედამხედველობით

⁴ ამჟამად, სფგ-ს ჰყავს E&S ხელმძღვანელი და ფონდი ვარაუდობს, რომ იგი იქნება პასუხისმგებელი ESMS-ის ოპერაციონალიზაციასა და განხორციელებაზე

⁵ ფონდი-ში, კონტრაქტების განახლებაზე, მათ შორის ტანმდებობრივი ფუნქციების ფორმულირებაზე პასუხისმგებელია იურისტების ჯგუფი, აღმასრულებელი დირექტორის ზედამხედველობით

ცხრილი 2: ESMS სამოქმედო გეგმა		
<p>იყოს E&S გუნდისათვის დამატებითი წევრების, მაგალითად გარემოსდაცვითი და სოციალური საკითხების სპეციალისტის, დაქირავებაზე, რის შესახებაც ფონდში უნდა იზრუნოს.</p> <p><u>შენიშვნა:</u> შესაძლებლობების ამაღლების პირველი ტრენინგი, რომლის მიზანაც იყო ESMS-ის გაცნობა, ჩატარდა კონსულტანტის მიერ (იხ. ტრენინგების ჟურნალი), მაგრამ, რამდენადაც ESMS გამოიყენება პროექტისათვის, შესაძლებლობების ხარვეზები შეიძლება უფრო ნათელი გახდეს და ამიტომ, რეკომენდებულია პერიოდული შეფასებები და ტრენინგები. ეს ტრენინგები შეიძლება ჩატარდეს როგორც E&S ხელმძღვანელმა, ისე გარე მოწვეულმა სპეციალისტმა, ონლაინ რეჟიმში .</p>		
<p>4. ტრენინგებზე დაფუძნებული შესაძლებლობების განვითარების საჭიროებები განსაზღვრულია ზემოთ, მე-3 პუნქტში</p>	<p>6 თვე შესაძლებლობების განვითარების ხარვეზების შეფასებიდან .</p>	<p>E&S ხელმძღვანელი</p>
<p>5. გარე კონსულტანტების მოძიება, რომლებსაც შეუძლიათ მხარდაჭერა აღმოუჩინონ ESMS-ის განხორციელებას (მაგ. ტრანსაქციის სპეციფიური ექსპერტიზა, გარემოსდაცვითი და სოციალური სამოქმედო გეგმის შემუშავება, ESIA-ს მომზადება და ა.შ., რომლებიც შეიძლება საჭირო გახდეს). ინფორმაციის შეტანა სპეციალურ ფაილებში</p>	<p>12 თვე ESMS-ს დამტკიცებიდან, ჩამონათვალი განახლება სულ მცირე წელიწადში ერთხელ</p>	<p>E&S ხელმძღვანელი</p>
<p>6. (მიმდინარე) პროექტის კონტრაგენტების შესაძლებლობების განვითარება ამ ESMS-ში</p>	<p>მიმდინარე, პროექტის კონტრაგენტების მოწვევით (ეხება პროექტებს, სადაც ფონდი არის მინორიტარი აქციონერი)</p>	<p>E&S ხელმძღვანელი</p>

ცხრილი 2: ESMS სამოქმედო გეგმა		
7. წლიური სემინარები პროექტის კონტრაგენტებთან, მიღებული გამოცდილების გასაზიარებლად	შიდა სემინარები პროექტის კონტრაგენტებთან, მათი ESMS ცოდნის განახლებისა და სემინარებიდან მიღებული ცოდნით სარგებლის მიღების უზრუნველსაყოფად	E&S ხელმძღვანელი
8. E&S-ის სტანდარტული იურიდიული პუნქტების შემუშავება რათა უზრუნველყოფილი იქნას E&S პოლიტიკის შესაბამისობა მწვანე კლიმატის ფონდი-თან	მწვანე კლიმატის ფონდი-სა და ფონდი-ს შორის აკრედიტაციის შესახებ ძირითადი ხელშეკრულების ხელმოწერის შემდეგ, მაგრამ მწვანე კლიმატის ფონდი-დან დაფინანსების შესახებ პირველი წინადადების წარდგენამდე, რათა უზრუნველყოფილი იქნას მწვანე კლიმატის ფონდი მოთხოვნების დაცვა .	E&S ხელმძღვანელი, ფონდი-ის იურისტი
9. გარემოსდაცვითი და სოციალური მიმოხილვის დოკუმენტების სადეპოზიტო სისტემის შემუშავება: ფონდი-ს ელევა რეკომენდაციაა შეიმუშაოს ESRD სადეპოზიტო სისტემა, რათა უზრუნველყოს იმ ძირითადი ინდიკატორების მიკვლევადობა, რომლებიც მიეთითება ანგარიშებში ინსტიტუციური დონის M&E საქმიანობის ფარგლებში	12 თვე ESMS-ს დამტკიცებიდან	E&S ხელმძღვანელი, ფონდი-ის ადმინისტრაციასთან კოორდინაციით
10. ESMS-ის დამოუკიდებელი აუდიტი: მიზანი - ხარისხის უზრუნველყოფა. ფონდი-ს რეკომენდაცია ემლევა განახორციელოს დამოუკიდებელი ESMS აუდიტი ESMS სისტემის ეფექტურობის შესაფასებლად	ყოველ ხუთ წელიწადში ერთხელ ESMS-ის რეალიზაციის შემდეგ	ფონდი-ის დირექტორი
11. კლიმატის გავლენის შეფასება: კლიმატის რისკისა და შესაძლებლობების შეფასების	მწვანე კლიმატის ფონდი-ის მიერ მხარდაჭერილი	E&S ხელმძღვანელი კლიმატის საკითხებში

ცხრილი 2: ESMS სამოქმედო გეგმა		
<p>ინტეგრირება მწვანე კლიმატის ფონდი-ის დაფინანსებისთვის შემოთავაზებული თითოეული პროექტისთვის.</p>	<p>თითოეული პროექტისათვის, დაფინანსების პირველი წინადადების წარდგენიდან დაწყებული, თუკი აკრედიტაცია უკვე მინიჭებულია</p>	<p>გამოცდილი გარე ტექნიკური კონსულტანტების მხარდაჭერით</p>
<p>12. საჩივრების განხილვის მექანიზმი: ა. ფონდი ვალდებულია განყოფილებებს/დეპარტამენტებს შორის გადაანაწილოს პასუხისმგებლობები და ფუნქციები საჩივრების მართვისთვის ამ ESMS-ის საჩივრის განხილვის მექანიზმის მიხედვით (VII ნაწილია). გადაუჭრელი ან რთული საჩივრის შემთხვევაში განხილვის დაჩქარებისათვის, შექმენით საჩივრების კომიტეტი. ბ. იგი განსაზღვრავს საჩივრის წარდგენის პროცესს ფონდი-ის ვებგვერდის მეშვეობით და პროექტების მიხედვით იქონიებს კომუნიკაციას ყველა შესაბამის არხთან, რომელიც ხელმისაწვდომია საჩივრების წარსადგენად გ. თითოეული პროექტისათვის, ეს ESMS საჩივრის მექანიზმი შეიმუშავებს საჩივრის პროცედურას თითოეულ პროექტის დონეზე, საჩივრის პროცესის თითოეულ ეტაპზე მკაფიო ვადებითა და პასუხისმგებლობებით და ასახავს მას SEPs-ში. დ. თითოეული პროექტისათვის შემუშავდება საცივების რეესტრი ე. განხორციელდება პროექტის კონკრეტული საჩივრების მართვის პროცედურის ეფექტურობის მონიტორინგი, რათა დადგინდეს პროცესში ცვლილებების შეტანის საჭიროება</p>	<p>საჩივრების განხილვის შიდა ორგანიზაციული მექანიზმი შეიქმნება 12თვის ვადაში ESMS-ის დმტკიცებიდან (პუნქტები ა და ბ). ეს მოიცავს ფონდი-ის შესაბამისი თანამშრომლის საკონტრაქტო პასუხისმგებლობების განახლებას. ამას გარდა, ფონდი-ის მიერ ინიცირებადი თითოეული პროექტისათვის, ფონდი-ს შეუძლია დააწესოს პასუხისმგებლობები პროექტისათვის სპეციფიური საჩივრებისათვის</p> <p>მიმდინარე, პროექტისათვის სპეციფიური საჩივრებისათვის (პუნქტები გ-ე)</p>	<p>E&S ხელმძღვანელი ფონდი-ის ჯგუფის მხარდაჭერით</p>
<p>13. კონკრეტული დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის შემუშავება, რომელიც შეესაბამება ამ ESMS-ის VIII ნაწილისა და ასევე ადგილობრივი კანონმდებლობის მოთხოვნებს და უზრუნველყოფს შესაბამისი დაინტერესებული მხარეების</p>	<p>მიმდინარე თითოეული პროექტისათვის</p>	<p>E&S ხელმძღვანელი გარე კონსულტანტების მხარდაჭერით</p>

ცხრილი 2: ESMS სამოქმედო გეგმა		
ჩართულობას. SEP შაბლონი მოცემულია მე-7 ტექსტურ გრაფაში .		
14. პროექტების შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნება (კატეგორიები ა და ბ) საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი გასაჯაროების მოთხოვნის შესაბამისად, და რისკების სხვა კატეგორიისათვის - ESMS-ის გასაჯაროების მოთხოვნების შესაბამისად .	თითოეული პროექტისათვის. იხილეთ ინფორმაციის გასაჯაროების მოთხოვნები.	E&S ხელმძღვანელი პროექტის მენეჯერთან თანამშრომლობით

V. გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკების მართვის პროცედურები

7. ფონდი-ის E&S სკრინინგის პროცესი

7.1 პროექტების სკრინინგი შესაძლო გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედების შესაფასებლად, ხორციელდება კონცეფციის ეტაპზე, კონცეფციის დამტკიცებამდე ფონდში მოქმედი პროექტის ინიცირების, მოწონებისა და პარტნიორთა შერჩევის წესის გათვალისწინებით.

7.1 სკრინინგის მიზანია იმის გაგება, შეიძლება თუ არა, რომ პროექტმა წარმოშვას ისეთი რისკები, რომლებიც გამოიწვევს უარყოფით გარემოსდაცვით ან სოციალურ ზემოქმედებას, დაადგინოს პროექტის რისკის დონე და - თუ რისკები გამოვლინდა – განსაზღვროს სათანადო ექსპერტიზის ხასიათი და მოცულობა, რომელიც უნდა განხორციელდეს მიზანშეწონილობის ეტაპზე.

7.2 სკრინინგის პროტოკოლი მიმდინარეობს შემდეგნაირად ფონდი-ის გუნდი შეამოწმებს თითოეულ საქმიანობას (რომლებიც მწვანე კლიმატის ფონდი-ის მიერ ფინანსდება) გამონაკლისების ჩამონათვალის მიხედვით, რათა დარწმუნდეს, რომ საქმიანობა არ ხვდება ამ გამონაკლისების ჩამონათვალში

7.3 რისკის შესაბამისი კატეგორიზაციის განსაზღვრისას, განხილული რისკები და ზემოქმედებები მოიცავს პირდაპირ და არაპირდაპირ, შედეგობრივ, გრძელვადიან და კუმულაციურ ზემოქმედებას, საქმიანობის პოტენციურ გარემოსდაცვით და სოციალურ რისკებს, მათ შორის SEAH რისკებს და ითვალისწინებს საქმიანობის გავლენის სფეროებს, მათ შორის დაკავშირებულ ობიექტებს და მესამე მხარის ზემოქმედებას. სკრინინგის დონისძიებებში განიხილება გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკები და ზემოქმედებები, აგრეთვე ამ რისკების ბუნება, მასშტაბები და სირთულე, გავლენის არეალის სპეციფიკური მახასიათებლები, მათ შორის გადაადგილების, იძულებითი განსახლებისა და მოწყვლადი ჯგუფების რისკები და სამართლებრივი და პოლიტიკური კონტექსტები. E&S სკრინინგის საკონტროლო ჩამონათვალი მოცემულია ქვემოთ, მე-3 ცხრილში

7.4 რისკისათვის კატეგორიის მინიჭება საქმიანობის ბუნების, მასშტაბისა და ადგილმდებარეობის, მისი გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკებისა და ზემოქმედებების პროპორციული უნდა იყოს, მათ შორის SEAH-თან მიმართებით და ასევე მიმღები გარემოსა და თემების მოწყვლადობის გათვალისწინებით

- 7.5 საქმიანობები, რომლებიც წარმოადგენს გამონაკლისს „გამონაკლისების ჩამონათვალის“ მიხედვით, ან საქმიანობები, რომლებიც ვერ აკმაყოფილებს ფონდი-ის ESP-ისა და ადგილობრივი კანონმდებლობის მოთხოვნებს, არ დაფინანსდება. გარემოსდაცვითი და სოციალური ექსპერტიზის ეტაპზე გადავა მხოლოდ B და C კატეგორიის საქმიანობები
- 7.6 გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკების B და C კატეგორიები შემდგომში განსაზღვრავენ გარემოსდაცვითი და სოციალური ექსპერტიზის ხასიათსა და სიღრმეს, შესაბამისი დაინტერესებული მხარეების ჩართულობას და გასამჭდავებელი ინფორმაციის ტიპს.
- 7.7 E&S ხელმძღვანელი საპროექტო და ტექნიკურ ჯგუფებთან კოორდინაციით ახორციელებს E&S სკრინინგს და ასახავს დასკვნებს სკრინინგის ანგარიშში. ამის შემდეგ, E&S ხელმძღვანელი გაეცნობა სკრინინგის ანგარიშს, რათა განსაზღვროს E&S რისკის კატეგორია და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების აუცილებელი დონე.
- 7.8 სკრინინგი ხორციელდება სკრინინგის საკონტროლო სიის შესაბამისად. (იხ. ცხრილი 3).

ცხრილი 3: E&S სკრინინგის საკონტროლო სია ⁶	
PS 1: გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკებისა და ზემოქმედებების შეფასება და მართვა	
8	შეესაბამება თუ არა პროექტი საქართველოში მოქმედი გარემოსდაცვითი, ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების შესახებ კანონების ყველა მოთხოვნას? ⁷
9	მიღებულია თუ არა პროექტის შესამუშავებლად საჭირო ყველა მოქმედი ნებართვა? ან, დადგენილია თუ არა მათი მიღების ვადები ადგილობრივი მოქმედი კანონების შესაბამისად (ახლი შემუშავებებისათვის)
10	ექნება თუ არა საპროექტო საქმიანობებს ტრანსსასაზღვრო ზემოქმედებები ჰაერზე, წყალზე ან სხვა ბუნებრივ რესურსებზე?
11	მოიცავს თუ არა საპროექტო საქმიანობები ზემოქმედებებს დაკავშირებულ ობიექტებზე და მესამე მხარეებზე?
12	სავარაუდოდ ხომ არ შეუწყობს ხელს საპროექტო საქმიანობების განხორციელება პოტენციური სოციალური კონფლიქტების წარმოშობას?
13	რისკების კატეგორიზაციიდან გამომდინარე, საჭიროა თუ არა პროექტის სპეციფიკური ESMP-ის (მხოლოდ A და B კატეგორიის პროექტები) ამოქმედება? და თუ საჭიროა, არსებობს თუ არა შესაბამისი შესაძლებლობები ასეთი ESMP-ის განსახორციელებლად?
PS 2: შრომითი და სამუშაო პირობები	
	<ul style="list-style-type: none"> • შესაძლებელია თუ არა, რომ საქმიანობამ გავლენა მოახდინოს სამუშაო პირობებზე, განსაკუთრებით დასაქმების, შრომის და სხვა კანონების დაცვის თვალსაზრისით, რომლებიც ეხება დისკრიმინაციის არარსებობას, თანაბარ შესაძლებლობებს, ბავშვთა შრომას და პირდაპირი, კონტრაქტით და მესამე მხარის მუშების იძულებით შრომას? • წარმოადგენს თუ არა ეს საქმიანობა ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების რისკებს დასაქმებული მუშებისთვის, მათ შორის მიწოდების ჯაჭვის მუშებისთვის (მაგალითად, EPC კონტრაქტორებისთვის)? • თუ „დაიხ“, გათვალისწინებულია თუ არა სათანადო OHS რისკის იდენტიფიკაცია და მართვის პროცედურები ESMP-ში?

⁶ წყარო: Climate4Action LLC, E&S სტანდარტი და საკონტროლო სია GCF E&S პოლიტიკის შესახებ, ადაპტირებული ფონდი-სათვის..

⁷ ახალი შემუშავებებისათვის განხორციელდა გარემოზე ზემოქმედების შეფასება ("გზშ") და გავრცელდა საჯარო ინფორმაცია ეროვნული მოთხოვნების შესაბამისად გამოცხადდა. დონორმა / ფონდმა-მა მოიპოვა საჭირო ეროვნული ლიცენზიები და ნებართვები პროექტის განვითარების (ახალი შემუშავების შემთხვევაში) ან ექსპლუატაციისთვის (არსებული ობიექტების შემთხვევაში). * ახალი შემუშავებებისათვის სპონსორმა მიიღო ადგილობრივი დაგეგმარებისა და ზონირების საბჭოს საჭირო ნებართვები, პროექტის განვითარებისა და ექსპლუატაციისთვის.

<ul style="list-style-type: none"> • შეესაბამება თუ არა საქმიანობა ადგილობრივი შრომის წესების მოთხოვნებს, და არის თუ არა ხარვეზები შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ILO) საუკეთესო პრაქტიკასთან შესაბამისობის კუთხით? • არესებობს თუ არა რაიმე SEAH რისკები შრომით და სამუშაო პირობებში, ადგილობრივი კონტექსტის გათვალისწინებით⁸?
<p>PS 3: რესურსების ეფექტურობა და დაბინძურების პრევენცია</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ გამოიწვევს თუ არა საქმიანობები ემისიებს, დამაბინძურებელი ნივთიერებების მოხვედრას წყალში და მიწაში, საქმიანობასთან დაკავშირებული სასათბურე გაზების გამოყოფას, საშიში მასალების გამოყენებას, ხმაურსა და ვიბრაციებს. და/ან ნარჩენების, მათ შორის სახიფათო ნარჩენების, წარმოქმნას? ▪ სავარაუდოდ, იქნება თუ არა გამოყენებული საქმიანობებში ბუნებრივი რესურსები, მათ შორის წყალი და ენერჯია? ▪ გახდება თუ არა საჭირო დაბინძურების შემცირებისა და რესურსების მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობის ღონისძიებების შემუშავება და განხორციელება?
<p>PS 4: საზოგადოების ჯანმრთელობა, დაცვა და უსაფრთხოება</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ პოტენციურად, გამოიწვევს თუ არა საქმიანობა რისკებს და გავლენას ზემოქმედების ქვეშ მყოფი თემების ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე, მათ შორის გავლენას ეკოსისტემის სერვისებზე, რომელიც გავლენას ახდენს ადგილობრივი თემების ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე? ▪ გაზრდის თუ არა ეს საქმიანობები სექსუალური ექსპლუატაციის, ძალადობისა და შევიწროების რისკს? ▪ საჭიროა თუ არა საგანგებო სიტუაციებისათვის მზადყოფნისა და რეაგირების გეგმის შემუშავება, რომელიც ასევე ასახავს, თუ როგორ დაეხმარებიან ზემოქმედების ქვეშ მყოფ თემებს საგანგებო სიტუაციებში? ▪ ექნება თუ არა ადგილი პოტენციურ რისკებს პროექტის განხორციელების არეალში უსაფრთხოების შეთანხმებების და პოტენციური კონფლიქტების გამო მუშებსა და ზემოქმედების ქვეშ მყოფ საზოგადოებას შორის? ▪ ითვალისწინებს თუ არა შეფასება დადებით და უარყოფით SEAH და გენდერული ძალადობის ზემოქმედებებს ადგილობრივ საზოგადოებაზე?
<p>PS 5: მიწის შესყიდვა და იძულებითი განსახლება</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ სავარაუდოდ, საქმიანობა გულისხმობს თუ არა მიწების, მიწის უფლებების ან მიწათსარგებლობის უფლების შექმნას ექსპროპრიაციის ან სხვა სავალდებულო პროცედურების გზით ქვეყნის სამართლებრივი სისტემის შესაბამისად? ▪ შესაძლებელია თუ არა საქმიანობამ შეცვალოს არსებული მიწათსარგებლობის წესები და შეზღუდოს ბუნებრივ რესურსებზე წვდომა, რაც გამოიწვევს საარსებო წყაროებისა და სხვა ეკონომიკური საქმიანობის დაკარგვას?
<p>PS 6: ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია და ცოცხალი ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვა</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ მოსალოდნელია, რომ პროექტი განხორციელდეს სახეცვლილ, ბუნებრივ და/ან კრიტიკულ ჰაბიტატებში ან დაცულ ტერიტორიასა ან საერთაშორისოდ აღიარებულ დაცულ ადგილებში? ▪ შესაძლებელია თუ არა, რომ პროექტმა ან პროგრამამ გამოიწვიოს ფლორისა და ფაუნის ინვაზიური უცხო სახეობების გავრცელება, რაც გავლენას ახდენს ტერიტორიის ბიომრავალფეროვნებაზე? ▪ ექნება თუ არა პროექტს ან პროგრამას პოტენციური ზეგავლენა ბიომრავალფეროვნებაზე? (განსაკუთრებით კრიტიკული საფრთხის წინაშე და/ან გადაშენების პირას მყოფ სახეობებზე,

⁸ GEDF მიიღებს რისკებზე დფუძნებულ პროპრციულ მიდგომას SEAH დაკითხვებზე, სადაც გენდერული სპეციალისტი შეაფასებს SEAH რისკის დინეს (მაღალი, ზომიერი, დაბალი) დაფინანსებული საქმიანობისათვის დაფინანსდება მხოლოდ ის საქმიანობები, რომელთა SEAH რისკები ზომიერი ან დაბალია

ენდემური ან შეზღუდული გავრცელების სახეობებზე და გლობალურად მნიშვნელოვან მიგრაციულ ან კონგრეგატორულ სახეობებზე) და ეკოსისტემის სერვისებზე, მათ შორის ცოცხალი ბუნებრივი რესურსების წარმოებაზე?
PS 7: ინდიგენი ხალხები
<ul style="list-style-type: none"> ▪ შესაძლებელია თუ არა, რომ საქმიანობამ გავლენა მოახდინოს ინდიგენ ხალხებსა და თემებზე, მაგალითად, ზეგავლენა მიწებსა და ბუნებრივ რესურსებზე, მიწის საკუთრებაზე და კულტურულ რესურსებზე? ▪ შესაძლებელია თუ არა, რომ საქმიანობამ გამოიწვიოს ინდიგენი ხალხების ფიზიკური გადაადგილება ან/და შეზღუდოს ინდიგენი ხალხების წვდომა მიწებსა და რესურსებზე, რაც გამოიწვევს საარსებო წყაროს დაკარგვას? ▪ რამდენად უზრუნველყოფს საქმიანობა ინდიგენ ხალხებისა და სხვა მოწყვლადი ჯგუფების თანაბარ შესაძლებლობებს დაინტერესებული მხარეების კონსულტაციების დროს და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საქმიანობის მომზადების, განხორციელების, მონიტორინგისა და შეფასების დროს? ▪ საჭიროა თუ არა საქმიანობა თავისუფალი, წინასწარი და ინფორმირებული თანხმობის (FPIC) მისაღებად? თუ ასეა, მიიღო თუ არა პროექტმა FPIC?
PS 8: კულტურული მემკვიდრეობა
იქნება თუ არა პროექტი ან პროგრამა განხორციელებული იმ ადგილებში, რომლებიც ითვლება არქეოლოგიურ (პრეისტორიულ), პალეონტოლოგიურ, ისტორიულ, კულტურულ, მხატვრულ და რელიგიურ ღირებულებებად, ან შეიცავს კრიტიკულ კულტურულ მემკვიდრეობად მიჩნეულ მახასიათებლებს?

7.9 სკრინინგის ანგარიში შეაჯამებს პასუხებს E&S სკრინინგის საკონტროლო სიაზე. სკრინინგის ანგარიშის დასრულებისათვის გათვალისწინებულია შემდეგი მითითებები:

ა) პასუხის გაცემა შეკითხვაზე თითოეული PS-ის მიხედვით, შემდეგნაირად: „დიახ“, „არა“, „შიდლება“, ან „არ გამოიყენება“

ბ) თითოეული პასუხის დასაბუთება დამატებითი ინფორმაციის მიწოდებით - რისკის აღწერით, საჭიროა თუ არა მისი შემდგომი შეფასება და/ან როგორ მოხდება რისკების თავიდან აცილება ან მართვა (მინიმუმამდე შემცირება ან შერბილება).

გ) თუ არ გაქვთ საჭირო ინფორმაცია, აღწერეთ, თუ როგორ შეაგროვებთ მონაცემებს ექსპერტიზის ეტაპზე. თუ მოთხოვნილი ინფორმაციის მოძიება შესაძლებელია პროექტის კონცეფციის შენიშვნაში, მიუთითეთ წინადადების კონკრეტული ნაწილი, სადაც ეს მიეთითება

დ) E&S ხელმძღვანელი წარმოადგენს E&S რისკის კატეგორიზაციის საერთო დასკვნას (იხ. E&S რისკების კატეგორიზაციის სტრუქტურა ჩარჩოს ქვემოთ) და განსაზღვრავს E&S-ის უარყოფით სოციალურ ზემოქმედებას, დამატებით შეფასებას, რომელიც საჭიროა ზემოქმედების გასაგებად და ნებისმიერი შემარბილებელი ზომების მისაღებად, თუკი ისინი უკვე გამოვლენილია სკრინინგის ეტაპზე.

8. რისკების კატეგორიზაცია

8.1 ფონდი იყენებს E&S რისკების კატეგორიზაციის შემდეგ სტრუქტურას, რომელიც მოცემულია 4-ე ცხრილში.

ცხრილი 4: E&S რისკებს კატეგორიზაცია	
კატეგორია A	საქმიანობები პოტენციური მნიშვნელოვანი უარყოფითი გარემოსდაცვითი და/ან სოციალური რისკებითა და ზემოქმედებით, რომლებიც ინდივიდუალურად ან კუმულაციურად არის მრავალფეროვანი, შეუქცევადი ან უპრეცედენტო;
კატეგორია B	საქმიანობები, რომლებსაც აქვთ პოტენციური ნაკლები უარყოფითი გარემოსდაცვითი და/ან სოციალური რისკები და ზემოქმედება, რომლებიც ინდივიდუალურად ან კუმულაციურად, მცირეა, ზოგადად სპეციფიკურია მოცემული ადგილისათვის, მეტწილად შექცევადია და ადვილად აღმოიფხვრება შემარბილებელი ღონისძიებების მეშვეობით; და
კატეგორია C	საქმიანობები მინიმალური ან ნულოვანი უარყოფითი გარემოსდაცვითი და/ან სოციალური რისკებით ან / და ზემოქმედებით.
<p>შენიშვნა: A კატეგორიის საქმიანობები უნდა გამოირიცხოს მწვანე კლიმატის ფონდი დაფინანსებიდან (იხილეთ მწვანე კლიმატის ფონდი გამონაკლისების სია, რომელიც გამოიყენება პროექტებისათვის, რომლებიც განიხილება მწვანე კლიმატის ფონდი-ს მიერ დაფინანსებისათვის) მაგრამ, ფონდი-ის განვითარების მანდატის გათვალისწინებით, ქვეყნის ენერგეტიკული პოტენციალის რეალიზაციის ხელშეწყობის მიზნით, ფონდი-მ შეიძლება განიხილოს A კატეგორიის პროექტების დაფინანსება საკუთარი სახსრებიდან და სხვა დონორებთან თანამშრომლობით მწვანე კლიმატის ფონდი-ის გარდა, იმ პროექტებისთვის, სადაც მას აქვს მაჟორიტარული და მინორიტარული პოზიციები</p>	

8.2 შემოთავაზებული ინვესტიციების სკრინინგისა და კატეგორიზაციის პროცესი იწვევს პოტენციური რისკის კლასიფიკაციას. ეს განსაზღვრავს E&S მოთხოვნების დონეს, რომელიც უნდა განხორციელდეს ქვემოთ მოცემული წესის შესაბამისად.

8.3 A კატეგორიის ყველა პროექტისათვის მოითხოვება სრული და ყოვლისმომცველი გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედების შეფასება (ESIA), რომელიც მომზადებულია საქართველოს კანონის გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის დებულებებისა და ყველა შესაბამისი გარემოსდაცვითი და სოციალური დაცვის მარეგულირებელი მოთხოვნების შესაბამისად. ESIA შესრულდება კვალიფიციური საკონსულტაციო ფირმის მიერ და უნდა შეიცავდეს გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის გეგმას (ESMP).

8.4 B კატეგორიის საქმიანობისთვის, რომლებიც ხასიათდება პოტენციურად ნაკლები უარყოფითი გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედებით, საჭიროა ადაპტირებული ESIA და ESMP უფრო შეზღუდული ფოკუსირებით, რომელიც შეიძლება რელევანტური იყოს და რომელიც აღწერს პოტენციურ ზემოქმედებას. ასევე, საჭირო იქნება შესაბამისი შერბილების, მონიტორინგისა და ანგარიშგების ღონისძიებები. B კატეგორიის ყველა პროექტი უნდა შემოწმდეს ადგილობრივი მარეგულირებელი მოთხოვნების, ასევე [მწვანე კლიმატის ფონდი E&S პოლიტიკის](#) და გარემოსდაცვითი და სოციალური დაცვის სტანდარტების შესაბამისად. ფონდი-ის E&S ხელმძღვანელი ითანამშრომლებს პროექტის გუნდთან და საჭიროების საფუძველზე - გარე კონსულტანტებთან, რათა განახორციელოს B კატეგორიის საქმიანობის ექსპერტიზა და შეიმუშაოს მიზნობრივი ESIA და შესაბამისი ESMP

8.5 C კატეგორიის საქმიანობას არ უნდა ჰქონდეს მოსალოდნელი მნიშვნელოვანი გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედება და, შესაბამისად, შეიძლება არ დაჭირდეს შემდგომი შეფასება, თუმცა სკრინინგმა უნდა დაადასტუროს, რომ საქმიანობა მართლაც C კატეგორიაშია.

8.6 E&S ხელმძღვანელი საპროექტო გუნდთან კოორდინაციით, ESMS-ის მოთხოვნების შესაბამისად

9. ფონდი-ის სათანადო ექსპერტიზა

9.1 თუ სკრინინგის პროცედურამ გამოავლინა უარყოფითი გარემოსდაცვითი და/ან სოციალური ზემოქმედების რისკები და პროექტი კლასიფიცირებულია B კატეგორიად (ზომიერი რისკი), დაიწყება სათანადო შემოწმება, რათა მომზადდეს მიზნობრივი გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედების შეფასებები (ESIA).

9.2 შემოწმებისას სულ ცოტა გათვალისწინებულ უნდა იქნეს გრაფა პირველში მოცემულ შესრულების სტანდარტები.

გრაფა 1: GCF-ის დროებითი გარემოსდაცვითი და სოციალური გარანტიები ასახავს საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის გარემოსდაცვითი და სოციალური შესრულების სტანდარტებს. შესაბამისად, GCF-ის მიერ დაფინანსებული ყველა პროექტი, როგორც მინიმუმ, შემოწმებული იქნება IFC-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური შესრულების სტანდარტებისა და ასევე ადგილობრივი საკანონმდებლო მოთხოვნების შესაბამისად

ცხრილი 5: IFC გარემოსდაცვითი და სოციალური შესრულების სტანდარტები	
შესრულების სტანდარტი (PS)	რისკის მართვა
PS 1:	გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკებისა და ზემოქმედების შეფასება და მართვა
PS 2:	შრომითი და სამუშაო პირობები
PS 3:	რესურსების ეფექტურობა და დაბინძურების პრევენცია
PS 4:	საზოგადოების ჯანმრთელობა, დაცვა და უზაფრთხოება
PS 5:	მიწის შესყიდვა და იძულებითი განსახლება
PS 6:	ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია და ცოცხალი ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვა
PS 7:	ინდიგენი ხალხები
PS 8:	კულტურული მემკვიდრეობა

9.3 ამ შემოწმების მიზანია:

ა) შესაბამისი ალტერნატივების იდენტიფიცირება, ანალიზი და შედარება (მათ შორის პროექტის არგანხორციელების შესაძლებლობა).

ბ) E&S-ის პოტენციური ზემოქმედების ტიპისა და მასშტაბის პროგნოზირება და შეფასება მწვანე კლიმატის ფონდი-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური დაცვის სტანდარტების, ადგილობრივი კანონმდებლობის მოთხოვნებისა და ინდუსტრიის სხვა საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად (მაგალითად , IFC სექტორის სპეციფიკური სახელმძღვანელო შენიშვნები, სეგ-ის ESP-ში დეტალურად აღწერილი სხვა სტანდარტები შესაბამისი შემარბილებელი ზომებით, რომლებიც დოკუმენტირებულია როგორც გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის გეგმა (ESMP). ამის მიზანია მყარი საპროექტო სტრატეგიის მიღწევა, რომელშიც თავიდან იქნას აცილებული უარყოფითი ზემოქმედება. იმ შემთხვევაში, თუ გამოვლენილი რისკები და ზემოქმედება არ შეიძლება თავიდან იქნას აცილებული, ფონდი-ის E&S ხელმძღვანელი პროექტის გუნდთან თანამშრომლობით გამოავლენს შემარბილებელ და შესრულების ზომებს და განსაზღვრავს შესაბამის ქმედებებს, რათა უზრუნველყოს პროექტის განხორციელება

მოქმედი კანონებისა და რეგულაციების შესაბამისად და დააკმაყოფილოს IFC შესრულების 1 - 8 სტანდარტები და ამ ESMS-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური პოლიტიკა (ESP).

9.4. ამ ღონისძიებების დეტალებისა და სირთულის დონე და გამოვლენილი ღონისძიებებისა და ქმედებების პრიორიტეტი შესაბამისობაში იქნება პროექტის რისკებსა და ზემოქმედებასთან და გაითვალისწინებს ზეგავლენის ქვეშ მყოფ თემებთან ჩართულობის პროცესის შედეგს.

9.5 დაფინანსდება მხოლოდ ის პროექტები, რომლებიც, სავარაუდოდ, გონივრულ ვადაში დააკმაყოფილებენ შესრულების სტანდარტების მოთხოვნებს პროექტის სპეციფიკური ESMP-ის შესაბამისად.

9.6 ამ ESMS-ების მიხედვით, შემოწმებაზე ზედამხედველობის ძირითადი პასუხისმგებლობა ეკისრება E&S ხელმძღვანელს (მაგალითად, ESIA-ს უზრუნველყოფა, ESMP-ის მომზადება). მეორადი პასუხისმგებლობა ეკისრება საპროექტო ჯგუფს. გარემოსდაცვითი და სოციალური ექსპერტიზა შეიძლება გადაეცეს მესამე მხარის კონსულტანტებს, თუკი ამგვარად ჩათვლის საჭიროდ E&S ხელმძღვანელი, და განხორციელდება საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისად. ამ კონსულტანტებს (თუ დაინიშნებიან) ასევე დაეკისრება მეორადი პასუხისმგებლობა

10. გადაწყვეტილების მიღება/დამტკიცება

10.1 ფონდი-ის მმართველი საბჭო პროექტებს ამტკიცებს კონკრეტული საპროექტო დოკუმენტების ამ დოკუმენტისა და პროექტის ინიცირების, მოწონებისა და პარტნიორთა შერჩევის წესის შესაბამისად.

10.2 გარემოსდაცვითი და სოციალური (E&S) შემაჯამებელი ანგარიში სულ ცოტა უნდა მოცავდეს მეორე გრაფაში მოცემულ ინფორმაციას. (იხ. გრაფა 2)

10.3 ფონდი-ის მმართველი საბჭო განიხილავს საქმიანობის გარემოსდაცვით და სოციალურ შეფასებას; და შესაბამისად მიიღებს საინვესტიციო გადაწყვეტილებას. დაფინანსებისთვის დამტკიცდება მხოლოდ ის პროექტები, სადაც რისკები მეტწილად შექცევადია და ადვილად გადაიჭრება შემარბილებელი ღონისძიებების მეშვეობით (B კატეგორიის და C კატეგორიის პროექტები)

გრაფა 2: E&S შეჯამებული ანგარიშის სანუმუშო ვერსია ⁹
<p>გარემოსდაცვითი და სოციალური განხილვის რეზიუმე პროექტის სათაური:</p> <p>გარემოსდაცვით კატეგორია: :</p> <p>თარიღი:</p> <p>ვინ მოამზადა:</p> <ul style="list-style-type: none">
I. პროექტის აღწერა
II. გარემოსდაცვითი და სოციალური კატეგორიზაციის საფუძველი
III. IFC-ის მოქმედი PS სტანდარტები <p><i>სახელმძღვანელო შენიშვნები: ჩამოთვალეთ IFC-ის შესრულების ყველა მოქმედი სტანდარტი და განმარტეთ, რატომ გამოიყენება ისინი</i></p> <ul style="list-style-type: none">
IV. E&S ექსპერტიზის ფარგლებში მომზადებული ძირითადი დოკუმენტები, დაურთეთ საჭიროებისამებრ, ან მიუთითეთ დოკუმენტის შიდა ლინკი
V. ძირითადი საკითხები და რისკების შერბილების ღონისძიებები

⁹ წყარო: Climate4Action LLC, ადაპტირებულია ფონდი-სათვის

სახელმძღვანელო შენიშვნა: განსაზღვრეთ ძირითადი საკითხები IFC შესრულების სტანდარტების შესაბამისად და წარმოადგინეთ რელევანტური შემარბილებელი ღონისძიებები. მიამაგრეთ ESMP და ნებისმიერი სხვა დამხმარე დოკუმენტი (მაგ. . ESIA).

10.4 „E&S შეჯამებული ანგარიშის სანიმუშო ვერსიის მომზადებისა და კონკრეტული პროექტის E&S რისკების შესახებ მმართველი საბჭოს შეკითხვებზე პასუხის გაცემის ძირითადი პასუხისმგებლობა ეკისრება E&S ხელმძღვანელს. პროექტის დამტკიცებაზე პასუხისმგებელია ფონდი-ის მმართველი საბჭო

11. სამართლებრივი რეგულაციების გათვალისწინება

11.1 თითოეულ პროექტი, რომელიც დაფინანსებული იქნება მწვანე კლიმატის ფონდი-ის მიერ, E&S-ის ხელმძღვანელი ვალდებულია ითანამშრომლებს პროექტის გუნდთან, რათა პროექტის დოკუმენტაციაში გათვალისწინებულ იქნეს E&S სტანდარტის სამართლებრივი რეგულაციები, ისე რომ იგი შესაბამისობაში მოდიოდეს წინამდებარე დოკუმენტთან.

11.2 ამ წესებით პროექტის დაფინანსებიდან 1 წლის განმავლობაში, ფონდმა უნდა შეიმუშაოს ხელშეკრულებების E&S სტანდარტული პირობები.

12. E&S მონიტორინგო და ანგარიშგება

12.1 მონიტორინგისა და ანგარიშგების ძირითადი მიზანია ფონდი-ის გარემოსდაცვით და სოციალური მართვის პრაქტიკის გაუმჯობესება, აგრეთვე პროექტის E&S შესრულების ფონდი-ის გარემოსდაცვით და სოციალურ პოლიტიკასთან და პროექტის კონკრეტულ ESMP-თან შესაბამისობის უზრუნველყოფა

13. მონიტორინგი, შეფასება და ანგარიშგება ინსტიტუციონალურ დონეზე

13.1 E&S ხელმძღვანელი ახორციელებს E&S შესრულების მონიტორინგს ფონდი-ის პორტფელის სრული მასშტაბით, პროექტის სპეციფიკური მონიტორინგისა და ანგარიშგების პროცესის საფუძველზე, რომელიც დეტალურად არის აღწერილი პორტფელის შესრულების შემაჯამებელ ანგარიშში.

13.2 ფონდი-ის E&S ხელმძღვანელი ვალდებულია აკონტროლოს E&S მონიტორინგის ინდიკატორები მოცემული ცხრილის შესაბამისად (იხ. ცხრილი 6)

ცხრილი 6: ინდიკატორები E&S მონიტორინგის სანიმუშო ვერსია ¹⁰ ინსტიტუციონალურ დონეზე	მონაცემთა თრეჟინგზე პასუხისმგებელი პირი	ანგარიშგების პერიოდულობა
შემოწმებული პროექტების რაოდენობა	პროექტის მართვის ჯგუფი E&S ხელმძღვანელისადმი დაქვემდებარებით	
იმ შერჩეული პროექტების რაოდენობა, რომლებმაც გაიარეს ექსპერტიზის ფაზა	E&S ხელმძღვანელი	

¹⁰ წყარო: Climate4Action LLC, ადაპტირებულია ფონდი-სათვის

მიზნობრივად შესრულებული ESIA-ების რაოდენობა, და რამდენი ESIA გადაეცა ქვეკონტრაქტით გარე კონსულტანტებს	E&S ხელმძღვანელი გარე კონსულტანტებთან თანამშრომლობით, საჭიროებისამებრ .	წლიური
პროექტების რაოდენობა, რომლებიც წარედგინა ფონდი-ის დირექტორს ამ ESMS-ის დამტკიცების ეტაპზე.	E&S ხელმძღვანელი პროექტის დირექტორთან თანამშრომლობით	
ადგილობრივი კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისად MEPA-სთვის წარდგენილი გარემოსდაცვითი და სოციალური ანალიზის ანგარიშებისა და ESIA-ების რაოდენობა.	E&S ხელმძღვანელი პროექტის მართვის ჯგუფთან კოორდინაციით	
ადგილობრივი კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისად მოთხოვნილი და მიღებული გარემოსდაცვითი ნებართვების რაოდენობა ყველა განაცხადის მიხედვით, და უარყოფილი განაცხადების რაოდენობა		
იურიდიული შეთანხმებების რაოდენობა E&S დათქმებით	ფონდი-ის იურიდიული განყოფილება	
ჩატარებული ტრენინგებისა და მომზადებული მონაწილეების რაოდენობა	E&S ხელმძღვანელი	
მიღებული და პასუხგაცემული საჩივრების რაოდენობა, და მათგან რამდენი დაკმაყოფილდა	საჩივრების წარდგენის ოფიცერი	
დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის შემუშავებული გეგმების რაოდენობა და რამდენი ღონისძიება ჩატარდა	E&S ხელმძღვანელი	
კონკრეტულ პროექტებთან დაკავშირებული და რეგისტრირებული შემთხვევების რაოდენობა		
ჩატარებული ESMS გარემოსდაცვითი აუდიტების რაოდენობა		

14. E&S ანგარიშგება წარდგენის ვადები და პასუხისმგებელი პირები

- 14.1 ფონდის დირექტორისათვის წლიური ანგარიშის წარდგენის ვადა წარმოადგენს 90 დღეს ფისკალური წლის დასრულების შემდეგ.
- 14.2 რიგ შემთხვევებში E&S ნებისმიერ მნიშვნელოვან საკითხზე და ფონდი-ის პორტფელთან დაკავშირებით ანგარიში ფონდის დირექტორს უნდა წარეგინოს 3 დღის ვადაში ასეთი საკითხის წარმოშობიდან სამომქედო გემის რეზიუმესთან ერთად. (იხ. ცხრილი 7)

ცხრილი 7: ფონდი პორტფელის დონის მონიტორინგის ვადები:	
წლიური ანგარიშის წარდგენა ფონდი-ის დირექტორისათვის	90 დღე ფისკალური წლის დასრულებიდან
დაუყოვნებლივი ანგარიში ნებისმიერ მნიშვნელოვან E&S საკითხზე და ფონდი-ის პორტფელთან დაკავშირებულ შემთხვევებზე	3 დღე, წარედგინება სამოქმედო გეგმის რეზიუმესთან ერთად

14.3 ფონდის დირექტორისთვის ყოველწლიური E&S ანგარიშის მომზადების ძირითადი პასუხისმგებლობა ეკისრება E&S ხელმძღვანელს, რომელსაც შეუძლია კოორდინაცია გაუწიოს შესაბამის პროექტების მართვის გუნდს და იურიდიულ გუნდს შესაბამისი მონაცემების შეგროვებაში.

15. მონიტორინგი, ანგარიშგება და შეფასება პროექტის დონეზე

- 15.1 ფონდი-ის მიერ მხარდაჭერილი პროექტებს ყოველკვარტალურად უწევს მონიტორინგს E&S ხელმძღვანელი, პროექტის მენეჯერთან და პროექტის კონტრაგენტთან (შემღებისდაგვარად, მაგალითად, ECPs) კოორდინაციით, პროექტის სპეციფიკურ ESMP-თან შესაბამისობაზე და ასევე ფონდი-ის ESMS-თან შესაბამისობაზე
- 15.2 ნებისმიერი ძირითადი შეუსაბამობის შემთხვევაში, ფონდის დირექტორს ამის შესახებ ეცნობება შემთხვევიდან 3 დღის ვადაში, შესაბამისი მაკორექტირებელი ღონისძიებების თანდართვით
- 15.3 E&S ხელმძღვანელის მიერ გამხორციელებული მონიტორინგი შეიძლება მოიცავდეს ვიზიტებს პროექტის ლოკაციაში, შეხვედრებს პროექტის მენეჯერთან და/ან კონტრაქტორებთან, რომლებიც პასუხისმგებელნი არიან ESMP-ის განხორციელებაზე. ანგარიშების მიღებას კონტრაგენტისაგან, პროექტის კონკრეტული ESMP-ის შესახებ გადაწყვეტილების მისაღებად
- 15.4 პროექტის დონის E&S მონიტორინგის შედეგები შეჯამდება პორტფელის ბაზისით და წარედგინება ფონდის დირექტორს ყოველწლიურად, ზემოთ მითითებული ვადების დაცვით.

16. მწვანე კლიმატის ფონდის მიმართ წარსადგენ ანგარიში

- 16.1 ფონდი, როგორც მწვანე კლიმატის ფონდი-ის პოტენციური აკრედიტებული სუბიექტი, ზედამხედველობას გაუწევს მწვანე კლიმატის ფონდი-სთვის წარდგენილი თითოეული პროექტის/პროგრამის გარემოსდაცვით და სოციალურ შესრულებას. წლიური ანგარიშები მწვანე კლიმატის ფონდი-ს წარედგინება წლის დასრულებიდან 120 დღეში. ანგარიშში ასევე შეიტანება განახლებები გარემოსდაცვითი და სოციალური აქტუალობის შესახებ, რომლებიც მომზადდება მწვანე კლიმატის ფონდისათვის სასურველ ფორმატში.

16.2 შეფასების შუალედურ და საბოლოო ანგარიშებში ასევე შეფასდება E&S შესრულება და სავარაუდო შედეგებთან შესაბამისობა მწვანე კლიმატის ფონდი-ის მოთხოვნების მიხედვით.

17. E&S შეფასება

17.1 ფონდი E&S არსებობს შეფასების ორსაფეხურიან სტრუქტურას - საპროექტო და კორპორაციული.

17.2 E&S შეფასება პროექტის დონეზე - თითოეული პროექტის დასრულებისას, ფონდი განხორციელებს შიდა შეფასებას დასრულების ანგარიშის მომზადებით, რომლითაც E&S ხელმძღვანელი პროექტის მენეჯერთან კოორდინაციით შეაჯამებს ESMP განხორციელების სტატუსს დასრულების თარიღისათვის, გააშუქებს ჯეროვნად შეუსრულებელ საკითხებს და ESMP მონიტორინგის მეშვეობით მიღებულ გაკვეთილებს. შეფასების ვადები და პასუხისმგებლობები შეთანხმდება თითოეული კონკრეტული პროექტის ESMP-ით.

17.3 E&S შეფასება კორპორაციულ დონეზე - ამ ESMS-ის დამტკიცების დღიდან ყოველ 5 წელიწადში ერთხელ, ფონდი განხორციელებს ESMS-თან დაკავშირებული საქმიანობის დამოუკიდებელ მიმოხილვას ESMS-ის ეფექტურობისა და საქმიანობის (პროექტის) დონეზე მისი გამოყენების შესაფასებლად (შემდგომში ESMS აუდიტი). ESMS აუდიტის მიზნებია:

- ა) ESMS-ის, მათ შორის ESP-ისა და მისი პროცედურების გაუმჯობესების სფეროების შეფასება
- ბ) ფონდი-ის ინსტიტუციური შესაძლებლობების შეფასება, რათა დადგინდეს და იმართოს შესაბამისი სოციალური და გარემოსდაცვითი რისკები საქართველოს ადგილობრივი კანონმდებლობის მოთხოვნებისა და ESP-ის საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის მოთხოვნების შესაბამისად (IFC PS-ის ჩათვლით) ფონდი-ის მიერ დაფინანსებულ პროექტებში, რომლებიც შედის ამ ESMS-ის ფარგლებში
- გ) ამ ESMS-ით გათვალისწინებული პროექტების განხორციელებით დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის ეფექტიანობის განსაზღვრა დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის შესაბამისად
- დ) ფონდი-ის საჩივრის განხილვის მექანიზმის ეფექტურობის შეფასება
- ე) საკორექციო ღონისძიებების განსაზღვრა და განხორციელების ვადების შეთანხმება.

17.4 ESMS-ის დამოუკიდებელი აუდიტის ჩატარებაზე პასუხისმგებელია ფონდი-ის დირექტორი. აუდიტორის შერჩევა უნდა მოხდეს ფონდი-ის შესყიდვების პოლიტიკის შესაბამისად.

18. ინფორმაციის გასაჯაროება

18.1 ფონდი იმუშავებს გამჭვირვალე და ანგარიშვალდებული ფორმით, რაც უზრუნველყოფს ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას და დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობას დაფინანსების საქმიანობაში.

18.2 ფონდი-ის მიერ დაფინანსებულ ნებისმიერ პროექტში იქნება დაცული გარემოზე ზემოქმედების შეფასების კოდექსში (განახლებული, 2017 წლის ვერსია) დადგენილი გასაჯაროების მოთხოვნები. გარდა ამისა, მწვანე კლიმატის ფონდის მიერ მხარდაჭერილი ფონდი პროექტებისთვის, ეს ESMS დაიცავს ინფორმაციის გამჟღავნების შემდეგ მოთხოვნებს, მწვანე კლიმატის ფონდი ინფორმაციის გასაჯაროების პოლიტიკის (IDP) შესაბამისად:

ა) B კატეგორიის პროექტების შემთხვევაში, რომლებიც ფონდი-ის მიერ ფინანსდება, E&S გარემოსდაცვითი და სოციალური გარანტიების ანგარიშები, რომლებიც მომზადებულია მწვანე კლიმატის ფონდი-სთვის მისაღები ფორმით (ინფორმაციის გასაჯაროების პოლიტიკის (IDP) მე-17 პუნქტის მიხედვით, რომელიც მოითხოვს ESIA-ს და ESMP-ს), გამოქვეყნდება დირექტორის საბჭოს გადაწყვეტილების მიღებამდე მინიმუმ 30 დღით ადრე,

ბ) ინფორმაცია გამოქვეყნდება ფონდი-ის ვებ.გვერდზე / დაზარალებული პირებისათვის ხელსაყრელ ლოკაციებში / განთავსდება მწვანე კლიმატის ფონდი-ის ვებ.გვერდზე დაფინანსების წინადადებასთან ერთად.

18.3 E&S ხელმძღვანელი პროექტის მენეჯერთან კოორდინაციით

თავი V საჩივარი

19. საჩივრების განხილვის მექანიზმი

19.1 ESMS-ის საჩივრების მექანიზმი ეხება დაინტერესებული მხარეების საჩივრებს, რომლებიც დაკავშირებულია საკითხებთან, სადაც ფონდი-ის პროექტებში ვერ მოხერხდა ESMS-ის პრინციპების, სტანდარტებისა და პროცედურების დაცვა. ეს მექანიზმი ვრცელდება ESMS-ის ფარგლებში მოქცეულ ყველა პროექტზე და სახელმძღვანელო მითითებებს აძლევს პროექტის მენეჯერსა და E&S ხელმძღვანელს პროექტის სპეციფიკური საჩივრების მექანიზმის შესახებ.

19.3 თუ რაიმე საკითხი არ რეგულირდება ამ დოკუმენტის შესაბამისად, მაშინ დამატებით შეიძლება იქნეს გამოყენებული ფონდის სხვა რეგულაციები საჩივრის განხილვის პროცედურებთან დაკავშირებით.

20. დასაშვებობა

20.1 ნებისმიერ ფიზიკურ თუ იურიდიულ პირს, პირთა გაერთიანებას, პროექტით დაინტერესებული მხარეს ან დაზარალებულთა ჯგუფს (რომელიც შედგება ორი ან მეტი პირისგან), რომელიც თვლის, რომ მასზე შეიძლება უარყოფითად იმოქმედოს პროექტის განმახორციელებელი სუბიექტის მიერ ფონდი-ის ESMS პრინციპების, სტანდარტების ან პროცედურების დაუცველობამ, შეუძლია წარადგინოს საჩივარი. წარმომადგენლებს (პირს ან ადგილობრივ ორგანიზაციას) შეუძლიათ წარადგინონ საჩივარი საზოგადოების, პროექტის დაინტერესებული მხარის ან დაზარალებული ჯგუფის სახელით. ანონიმური საჩივრები არ განიხილება, თუმცა მომჩივანთა ვინაობა კონფიდენციალურად იქნება დაცული მათი წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე.

20.2 პროექტით დაინტერესებული მხარე შეიძლება იყოს პროექტის პერსონალი, მათ შორის კონტრაქტორები. ფონდი უზრუნველყოფს, რომ კონტრაქტორებმა გამოიყენონ ან შექმნან საჩივრის წარდგენის საკუთარი მექანიზმი ყველა მუშაკისათვის. ხოლო, თუ ეს არ არის შესაძლებელი, საჩივრის მექანიზმი ხელმისაწვდომი უნდა იყოს კონტრაქტორის ყველა დასაქმებულისათვის.

20.3 ზემოდნიშნული პირობა, შეტანილი უნდა იყოს ყველა ხელშეკრულებასა და შეთანხმებაში, რომლებსაც ფონდი აფორმებს კონტრაქტორ(ებ)თან იმ პროექტებისთვის, რომლებიც ამ ESMS-ის ფარგლების რეგულაციის ქვეშ მოექცევა. საჩივრის პროცედურების შესახებ ინფორმირებული უნდა იქნეს ყველა დასაქმებული, ხოლო ახალი დაქირავებული პირებისათვის ამ საკითხზე ინფორმაციის მიწოდება უნდა მოხდეს ხელშეკრულების გაფორმებიდან 1 თვის განმავლობაში.

20.3 თუ წარდგენილი საჩივრით განხილვისას გამოიკვეთა, რომ მას არ აქვს დაკმაყოფილების პერსპექტივა, ამის შემდეგ იწყება პროცესი, რომელიც განსაზღვრავს საჩივრის ძირითად მიზეზს და უზრუნველყოფს ESM-ების შეუსრულებლობის საკითხების გამოსწორებას.

20.4 ზოგიერთი საჩივრის შემთხვევაში შეიძლება საჭირო გახდეს გამოსასწორებელი ქმედებები, რათა აღმოიფხვრას ESMS-ის დებულებების შეუსრულებლობით გამოწვეული

პოტენციური ზიანი, ან საჭირო გახდეს პრევენციული ზომები, რათა თავიდან იქნას აცილებული შეუსრულებლობის განმეორება.

21. საჩივრის განხილვის პროცესი

21.1 საჩივრის განხილვის პროცესი ადგენს საჩივრის წარდგენის, განხილვისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესს, რომელიც უნდა ეფუძნებოდეს და უზუნველყოფდეს ESM-ების სტანდარტების შესრულებას.

21.2 ზოგიერთი საჩივრის განხილვის პროცესში შეიძლება საჭირო გახდეს ისეთი პროვენციული ქმედებების განხორციელება, რომლებიც უზუნველყოფენ ESMS-ის დებულებების შეუსრულებლობით გამოწვეული პოტენციური ზიანის შემცირებას ან ასეთი ზიანი დადგომის თავიდან აცილებას.

21.3 საჩივარი წარდგენილ უნდა იქნეს ფონდში ნებისმიერი დაინტერესებული პირის მიერ რომელიც აკმაყოფილებს დასაშვებობის წინაპირობებს.

21.4 საჩივარი შეიძლება წარდგენილ იქნეს შემდეგი ფორმებით:

- ა) საჩივრის ელექტორული ფორმით წარდგენა ფონდის ვებ-გვერდის მეშვეობით;
- ბ) საჩივრის ვერბალურად წარდგენა (ტელეფონის მეშვეობით) პროექტის საინფორმაციო ცხელ ხაზზე, რომელიც შექმნება თითოეული პროექტისათვის .
- გ) წერილობით, საჩივრების ყუთების საშუალებით, რომლებიც გათვალისწინებული უნდა იყოს თითოეული პროექტისთვის (ყუთების განთავსების ადგილები უნდა განისაზღვროს, პროექტით ზეგავლენის ქვეშ მყოფ ლოკაციისა და კულტურული კონტექსტის საფუძველზე)
- დ) ელ.ფოსტის მეშვეობით, რომელიც განისაზღვრება თითოეული პროექტისათვის.
- ე) აგრეთვე სხვა ფორმით რომელიც გათვალისწინებული ფონდის სხვა რეგულაციებით ან საქართველოს კანონმდებლობით მსგავსი საჩივრების განხილვის სპეციფიკის გათვალისწინებით.

21.5 წარდგენისას, საჩივარი უნდა შეიცავდეს შემდეგ ინფორმაციას:

- ა) მომჩივანის ვინაობა და საკონტაქტო ტელეფონი; (გარდა იმ შემთხვევისა თუ საჩივარი ანონიმურ იქნა წარდგენილი)
- ბ) თუ საჩივარი არ არის შემოტანილი უშუალოდ მომჩივანის მიერ, მტკიცებულება, რომ განმცხადებელს აქვს უფლებამოსლება იმოქმედოს დაზარალებული პირების სახელით;
- გ) კონკრეტული პროექტი ან პროგრამა, რომელსაც ეხება საჩივარი, განხორციელების ლოკაციის მითითებით;
- დ) საჩივრის საგნის შედეგად გამოწვეული ან პოტენციური ზიანი;
- ე) შესაბამისი სოციალური პოლიტიკა ან დებულება (თუ ცნობილია);
- ვ) ნებისმიერი სხვა რელევანტური ინფორმაცია ან დოკუმენტი (მაგ. ინციდენტის თარიღი);
- ზ) ნებისმიერი აქტივობა, რაც ამ დრომდე განხორციელდა (თუ არის) პრობლემის გადასაჭრელად;
- თ) შემოთავაზებული გადაწყვეტა;
- ე) მოითხოვება თუ არა კონფიდენციალობის დაცვა (მოთხოვნის საფუძვლის დასახელებით).

21.6 საჩივარის წარდგენა შესაძლებელია როგორც ქართულ ისე ინგლისურ ან ენებზე. თუ საჩივარი არის წარდგენილი ანონიმურად და იმის მიუხედავად, მოთხოვნილია თუ არა კონფიდენციალობა, მომჩივანის (მომჩივანების) ვინაობა ეცოდინება მხოლოდ შესაბამისობს ოფიცერს ან პროექტის პერსონალის იმ წევრს, რომელიც მუშაობდა

ადგილზე და უშუალოდ იყო დაკავებული ამ საკითხით. საკითხის გადასაწყვეტად მუშაობისას, მომჩივანების ვინაობა ცნობილი უნდა იყოს შემძლებისდაგვარად მცირე ჯგუფისათვის, რათა უზრუნველყოფილი იყოს მათი დაცვა შურისძიებისგან.

21.7 მიღებული საჩივარების რეგისტრაცია ხდება რეესტრში. საჩივრის კატეგორიის გათვალისწინებით ფონდი-ის შესაბამისი პასუხისმგებელი პირის მიერ.

21.8 ამ ESMS-ის მიზნებისათვის, კორპორაციულ დონეზე საჩივრების მართვის საერთო პასუხისმგებლობას ფონდში ეკირსება „შესაბამისობის ოფიცერს“ .

21.9 ამ ESMS-ის ფარგლებში წარდგენილი თითოეული პროექტისათვის, ფონდი ვალდებულია: i) განსაზღვროს ყველა შესაბამისი არხი, რომელიც ხელმისაწვდომია საჩივრების შეტანისთვის ii) მკაფიოდ განსაზღვროს პასუხისმგებლობები პროექტის ფარგლებში საჩივრების მართვისთვის, და iii) შეიმუშაოს კონკრეტული პროექტების საჩივრების პროცედურები, რომლებიც შეესაბამება საჩივრების განხილვის მექანიზმს.

22. საჩივრის აღიარება და განხილვა

22.1 საჩივარი ოფიციალურად აღიარდება პირადი შეხვედრის, სატელეფონო ზარის, ელ.ფოსტის ან წერილის მეშვეობით, შესაბამისი ადგილობრივი კონტექსტის გათვალისწინებით, წარდგენიდან <14 სამუშაო დღის განმავლობაში>. თუ საჩივარი კარგად არ არის გასაგები ან თუ საჭიროა დამატებითი ინფორმაცია, მომჩივანისგან განმარტება მოძიებული უნდა იყოს ამ პერიოდის განმავლობაში.

22.2 ფონდი-ში საჩივრების განსახილველად დანიშნული პირი მოიკვლევს საჩივრის ნამდვილობას, მათ შორის, უკავშირდება თუ არა იგი კონტრაქტორს. შემდეგ იგი საჩივარს გადაუგზავნის შესაბამის „პასუხისმგებელ თანამშრომელს“, რომელიც გამოიკვლევს საჩივრის მიზეზებს და განსაზღვრავს რისკის კატეგორიას (ანუ რისკს, რომელსაც საჩივარი უქმნის პროექტით დაზარალებულ პირს და თვითონ პროექტს და რომელიც შეფასება როგორც მაღალი, საშუალო ან დაბალი).

22.3 საჩივარზე პასუხს მოამზადებს პასუხისმგებელი თანამშრომელი სხვა პირების ჩართულობით (თუკი ეს აუცილებელია). პროექტებში გათვალისწინებული უნდა იყოს კონფლიქტების მოგვარების არსებული ჩვეულებითი მექანიზმების გამოყენება, რაც დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის ეტაპზე გამოვლინდება. ეს შეიძლება მოიცავდეს არსებულ ჩვეულებრივ მექანიზმებთან მუშაობას (მათ შორის ადგილობრივ თემებს შორის ნებისმიერი ჩვეულებრივი დავის გადაწყვეტის მექანიზმებთან) ან პროექტის კონფლიქტების მოგვარების „კომიტეტის“ შექმნას რთული საჩივრების საკითხების მართვისთვის, და ასევე შეიძლება მოიცავდეს პროექტის თანამშრომლებს, ადგილობრივ ხელისუფლებას და ტრადიციულ ლიდერებს/ საზოგადოების წარმომადგენლებს.

22.4 საჩივარზე პასუხს ხელს აწერს პასუხისმგებელი თანამშრომელი.

22.5 პასუხი ეცნობება დაზარალებულ მხარეს. პასუხისმგებელი თანამშრომელი უზრუნველყოფს, რომ დაზარალებულ მხარის ინფორმირება განხორციელდეს სათანადო და შეთანხმებული მიდგომით. საჩივარზე პასუხი მხარეს ეცნობება (ა) პუნქტის შესაბამისად წარდგენილი საჩივრის აღიარებიდან 20 სამუშაო დღეში.

22.6 ამის შემდეგ, პასუხისმგებელი მხარე დაელოდება მომჩივნის პასუხს, რათა დაეხმაროს მას, რომ შეაფასოს, გადაწყვეტილია თუ არა საჩივარში დასმული საკითხი ან საჭიროა თუ არა შემდგომი ქმედების განხორციელება. პასუხისმგებელმა პერსონალმა უნდა გამოიყენოს შესაბამისი საკომუნიკაციო არხები იმის დასადასტურებლად, გაეცნო თუ არა მომჩივანი

პასუხს და კმაყოფილია თუ არა ამ პასუხით. მომჩივანის პასუხი შეიტანება საჩივრების რეესტრში. იდეალურ შემთხვევაში, საჩივარს ხელს აწერს ორივე მხარე, რათა დადასტურდეს, რომ საჩივარის განხილვა დასრულებულია ან, ალტერნატიულად, წერილობით უნდა დადასტურდეს, რომ საჩივარი დაკმაყოფილებულია.

22.7 საჩივარი განხილვა სრულდება პასუხისმგებელი პირის ხელმოწერით, რომელიც განსაზღვრავს შეიძლება თუ არა საჩივრის განხილვის დასრულება ან საჭიროა თუ არა დამატებითი ქმედებების განხორციელება.

22.8 თუ საჩივრის განხილვის დასრულების შემდგომ დადგინდა რომ საჭირო გახდა დამატებითი ქმედებების განხორციელება, მაშინ პასუხისმგებელი პირმა უნდა განაახოს საჩივრის განხილვის პროცესი ახლადამოჩენილი ან გამოვლენილი გარემოების გამო და მიიღოს შესაბამის გადაწყვეტილება. მას შემდეგ, როდესაც პასუხისმგებელი პერსონალი შეაფასებს, შეიძლება თუ არა საჩივრის განხილვის დასრულება, ის ხელს მოაწერს საჩივრის განხილვის დასრულების გადაწყვეტილებას საჩივრის რეესტრში ან ადასტურებს დასრულებას დაინტერესებულ პირებთან წერილობითი კომუნიკაციით.

22.8 საჩივარი განხილულ უნდა იქნეს ქვემოთმოცემული ცხრილის (ცხრილი 8) შესაბამისად.

ცხრილი 8		საჩივრის ვადები და პასუხისმგებლობა
საჩივრების ვადები	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ საჩივრის მიღების დადასტურება დაინტერესებული მხარის მიერ საჩივრის წარდგენიდან 14 დღის ვადაში ▪ საჩივარზე პასუხი: 20 სამუშაო დღე საჩივრის მიღების დადასტურებიდან (ა) პუნქტის შესავამისად
საჩივრებზე პასუხისმგებლობა	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ფონდი-ის კორპორაციულ დონეზე: შესაბამისობის თანამშრომელი ▪ თითოეული პროექტის დონეზე: საჩივრის განხილვაზე პასუხისმგებელი პერსონალი

22.9 საჩივრის განხილვასა და გადაწყვეტაზე ძირითადი პასუხისმგებლობა ფონდი-ის კორპორაციულ დონეზე ეკისრება შესაბამისობის თანამშრომელს. ამას გარდა, ფონდი-ს შეუძლია თითოეული პროექტისათვის განსაზღვროს საჩივრის განხილვაზე პასუხისმგებელი პირი/პირები, როგორც ეს აღნიშნულია ზემოთ მოცემულ პროცედურებში.

თავი VI. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმა (SEP)

23. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის პრეამბულა

- 23.1 მწვანე კლიმატის ფონდი-ის მიერ დაფინანსებული ფონდი-ის თითოეული პროექტისათვის მოითხოვება დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმა, რომელიც ადაპტირებული უნდა იყოს ფონდი-ის მიერ მხარდაჭერილ პროექტთან.
- 23.2 წინამდებარე SEP წარმოადგენს დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის (SEP) სანიმუშო ვერსიას, რომელიც არ არის სავალდებულო გასაღვალისწინებლად მაგრამ რეკომენდირებულია.
- 24 SEP-ის შემუშავებაზე პაუხისმგებელია ფონდი-ის E&S ხელმძღვანელი.

24. SEP-ის მიზანი

24.1 SEP-ის საერთო მიზანია უზრუნველყოს დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის დროული და შესაბამისი მიდგომის არსებობა. SEP აღწერს, თუ როგორ ჩაერთვება პროექტში სხვადასხვა დაინტერესებული მხარეების ჯგუფები პროექტის შემუშავებისა და განხორციელების პროცესში, რათა უზრუნველყოფილი იყოს მათი შეხედულებებისა და პრობლემების განხილვა და გათვალისწინება.

24.2 SEP-ის მიზანია უზრუნველყოს, რომ პროექტი იყოს წარმატებული და მდგრადი და შეესაბამებოდეს საერთაშორისო კარგი პრაქტიკის მიდგომებს დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის მიმართ, მათ შორის მწვანე კლიმატის ფონდი-ის მოთხოვნებს

SEP-ის მიზნებია:

- დაინტერესებული მხარეების იდენტიფიცირება და ანალიზი პროექტის შემუშავების სტადიაზე, ყველა შესაბამისი დაინტერესებული მხარის ჩამოთვლა და თითოეული მათგანის ანალიზი პროექტზე მათი პოტენციური ინტერესისა და გავლენის, ასევე პროექტის პოტენციური გავლენის (დადებითი და უარყოფითი) შესახებ;
- ინფორმაციის აქტიური მიღება დაინტერესებული მხარეების ფართო სპექტრისაგან ადგილობრივ, რეგიონალურ, ეროვნულ და საერთაშორისო დონეებზე, განსაკუთრებული აქცენტირებით პროექტის განხორციელების შედეგად ზემოქმედების ქვეშ მყოფ მოსახლეობაზე, შინაარსობრივი კონსულტაციების მეშვეობით;
- დაინტერესებული მხარეებისათვის ადეკვატური, მკაფიო, დროული და თანმიმდევრული ინფორმაციის მიწოდება პროექტისა და საპროექტო საქმიანობების შესახებ, პოტენციური ზემოქმედებებისა და შესაძლებლობების, მართვის შემოთავაზებული ზომების/საქმიანობების, და ამ პროცესებში მათი მონაწილეობის გზებისა და საშუალებების ჩათვლით;
- საკმარისი შესაძლებლობების უზრუნველყოფა დაინტერესებული მხარეებისათვის, რათა მათ წამოაყენონ საკითხები, წინადადებები, და დააფიქსირონ თავიანთი თვალაზრისები და მოლოდინები პროექტთან დაკავშირებით;
- დაინტერესებული მხარეების შეაძლებლობების გაზრდა, რათა გააძლიერონ ინფორმაციის ინტერპრეტაციის უნარები, ასევე, წამოაყენონ საკითხები რომლებიც მათ აწუხებთ და შემოიტანონ წინადადებები მეტი სარგებლის მისაღებად.
- უშულო კონტაქტები დაინტერესებულ მხარეებთან, კერძოდ - პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფ მოსახლეობასთან პროექტის განხორციელების მთელ არეალში, იმის უზრუნველსაყოფად, რომ საზოგადოების შეშფოთება და მისწრაფებები თანმიმდევრულად იქნას გასაგები და განხილული;
- დროული უკუკავშირი დაინტერესებულ მხარეებთან, იმაზე, თუ როგორ იქნა გათვალისწინებული მათი თვალაზრისებები საპროექტო გადაწყვეტილებებში. განსაკუთრებით - მართვის ღონისძიებებში და სტრატეგიებში, მეტი სარგებლის მისაღებად და ეფექტური და პროექტთან დაკავშირებული ნებისმიერი საჩივრის ეფექტური და დროული მართვისათვის

გრაფა 3: დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის სანიმუშო ვერსია

ა. პროექტის აღწერა

ბ. ნორმატიული მოთხოვნები და კარგი პრაქტიკა, რომელთა შესახებ კონსულტაციები გაიმართა ამ SEP-ის შემუშავებისას, წინამდებარე ESMS-ის ჩათვლით

გ. დაინტერესებული მხარის იდენტიფიკაცია (გამოვლენილი დაინტერესებული პირები, მათი ინტერესები და ანალიზი მოწყვლადი ჯგუფებისა და გენდერული საკითხების ჩათვლით)

დ. ინფორმაციის გასაჯაროება (მეთოდები და ქმედებები მნიშვნელოვანი კონსულტაციისა და ინკლუზიური მონაწილეობის მისაღწევად, ინფორმაციის გამჟღავნების ჩათვლით)

ე. საჩივრების მართვა

ვ. მონიტორინგი და ანგარიშება

- ინფორმაცია იმის შესახებ შევლენ თუ არა დაინტერესებული მხარეები პროექტის მონიტორინგში, ასევე დაინტერესებული მხარეებისთვის ანგარიშგების დონე;
- დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის შესრულების ძირითადი ინდიკატორები პროექტის განხორციელების პერიოდში, და ნაბიჯები, რომლებიც გადაიდგმება პროგრესისა და წარმოქმნილი საკითხების მონიტორინგისა და ანგარიშგების მიზნით. Kpi-ები ასევე მოიცავს კვლას გენდერული ინკლუზიურობის შესახებ.

ზ. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმის განხორციელების როლები და პასუხისმგებლობები

თ. სრულ საპროექტო ციკლში ჩართულობის ვადები

ი. ფონდი-ს წინაშე ანგარიშგების შეთანხმებული პერიოდულობა

დანართები:

დანართი I: გამონაკლისების სია (მწვანე კლიმატის ფონდი-ის მიერ მხარდაჭერილი პროექტებისათვის)

ფონდი არ დააფინანსებს არც პირდაპირ და არც ირიბად მწვანე კლიმატის ფონდი-ის თანხებიდან პროექტებს, რომლებიც მოიცავს შემდეგს:

1. **A კატეგორიის პროექტები** მნიშვნელოვანი ეკოლოგიური და სოციალური რისკებით, როგორც ეს განიმარტება ამ ESMS-ში
2. პროექტები, რომლებიც უკავშირდება მაღალი კონსერვაციის ღირებულების ტერიტორიების განადგურებას;
3. პროექტები, რომლებშიც გათვალისწინებულია ფართო ფიზიკური განსახლება (200-ზე მეტი დაზარალებული პირი) ან იძულებითი განსახლება
4. მასპინძელი ქვეყნის კანონმდებლობით ან საერთაშორისო კონვენციებით აკრძალული საქმიანობები, რომლებიც ეხება ბიომრავალფეროვნების რესურსების ან კულტურული მემკვიდრეობის დაცვას
5. პროექტები, რომლებიც უარყოფითად ზემოქმედებენ ინდიგენ ხალხებზე (IP)
6. პროექტები, რომლებიც გავლენას ახდენენ უმნიშვნელოვანეს კულტურულ მემკვიდრეობაზე, მათ შორის მათი კომერციული მიზნების გამოყენება, არა-IP ზემოქმედების ქვეშ მყოფი თემების მონაწილეობით
7. პროექტები, რომლებიც იწვევს ადამიანების ინდივიდუალური უფლებებისა და თავისუფლების შეზღუდვას, ან ადამიანის უფლებების დარღვევას;
8. ნებისმიერი პროდუქტის წარმოება ან ვაჭრობა ან ნებ ისმიერი საქმიანობა, რომელიც უკანონოდ ითვლება მასპინძელი ქვეყნის კანონებით ან რეგულაციებით ან საერთაშორისო კონვენციებითა და შეთანხმებებით, ან ექვემდებარება საერთაშორისო აკრძალვებს, როგორცაა ფარმაცევტული საშუალებები, პესტიციდები/ჰერბიციდები, ოზონის დამშლელი ნივთიერებები, პოლიქლორირებული ბიფენილები (PCBs), ველური ბუნება ან გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ კონვენციით (CITES) რეგულირებული პროდუქტები.
9. იარაღის ან ამუნიციის წარმოება ან ვაჭრობა¹¹
10. ალკოჰოლური სასმელების წარმოება ან ვაჭრობა (ლუდის და ღვინის გარდა)¹².
11. თამბაქოს წარმოება ან ვაჭრობა¹³
12. აზარტული თამაშები, კაზინოები და ანალოგიური ობიექტები¹⁴
13. რადიოაქტიური მასალების წარმოება ან ვაჭრობა. ეს არ ეხება სამედიცინო აღჭურვილობის, ხარისხის კონტროლის (გაზომვის) აღჭურვილობის და ნებისმიერი სხვა მოწყობილობების შექმნას, სადაც IFC მიიჩნევს, რომ რადიოაქტიური წყარო უმნიშვნელოა და/ან ადეკვატურადაა დაცული.

¹¹ეს არ ეხება პროექტის სპონსორებს, რომლებიც არსებითად არ არიან ჩართულნი ამ საქმიანობაში. „არ არის არსებითად ჩართული“ ნიშნავს, რომ აღნიშნული საქმიანობა პროექტის სპონსორის ძირითად ოპერაციების დამხმარე საქმიანობაა

¹² ეს არ ეხება პროექტის სპონსორებს, რომლებიც არსებითად არ არიან ჩართულნი ამ საქმიანობაში. „არ არის არსებითად ჩართული“ ნიშნავს, რომ აღნიშნული საქმიანობა პროექტის სპონსორის ძირითად ოპერაციების დამხმარე საქმიანობაა

¹³ ეს არ ეხება პროექტის სპონსორებს, რომლებიც არსებითად არ არიან ჩართულნი ამ საქმიანობაში. „არ არის არსებითად ჩართული“ ნიშნავს, რომ აღნიშნული საქმიანობა პროექტის სპონსორის ძირითად ოპერაციების დამხმარე საქმიანობაა

¹⁴ ეს არ ეხება პროექტის სპონსორებს, რომლებიც არსებითად არ არიან ჩართულნი ამ საქმიანობაში. „არ არის არსებითად ჩართული“ ნიშნავს, რომ აღნიშნული საქმიანობა პროექტის სპონსორის ძირითად ოპერაციების დამხმარე საქმიანობაა

14. შეუკვრევი აზბესტის ბოჭკოების წარმოება ან ვაჭრობა. ეს არ ეხება შეკრულ აზბესტ-ცემენტის ფურცლებს, სადაც აზბესტის შემცველობა 20%-ზე ნაკლებია
15. დრიფტერული ბადეებით თევზაობა ზღვაში, თუ ბადეების სიგრძე 2,5კმ-ს აღემატება
16. წარმოება ან საქმიანობა, რომელიც მოიცავს იძულებითი შრომის ან ბავშვთა შრომის მავნე ან ექსპლუატაციურ ფორმებს, როგორც ეს განსაზღვრულია შრომის შრომის საერთაშორისო ფონდის ძირითად სტანდარტებში
17. ხე-ტყოს კომერციული მოპოვების ოპერაციები პირველად ტროპიკულ ტენიან ტყეში გამოყენებისათვის
18. მერქნის ან სხვა სატყეო პროდუქტების წარმოება ან ვაჭრობა, გარდა მდგრადი მართული ტყეებისა

დანართი 2: გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის გეგმის ინდიკატორი მონახაზი („ESMP სანიმუშ ვერსია“¹⁵)

ეს დანართი გვაძლევს გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის გეგმის ძირითად მონახაზს, რომელიც პროექტის დონეზე უნდა შემუშავდეს E&S-ის ექსპერტიზის ფაზაში, ამ ESMS-ის [XX] განყოფილების მიხედვით

გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის გეგმა (ESMP) შედგება შემარბილებელი, მონიტორინგისა და ინსტიტუციური ზომებისა და იმ ქმედებებისგან, რომლებიც უნდა იქნას მიღებული განხორციელებისა და ოპერირების დროს, რათა აღმოფხვრას ან დასაშვებ დომემდე შემცირდეს უარყოფითი გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედებები. ESMP უნდა შეესაბამებოდეს GEDF-ის გარემოსდაცვით და სოციალურ პოლიტიკას (ESP) და ადგილობრივ კანონმდებლობას.

რეკომენდირებულია, რომ კონკრეტული პროექტის ESMP მოიცავდეს შემდეგ ძირითად პუნატებს:

- **შერბილება:** განსაზღვრავს განხორციელებად და ეფექტურ ზომებს, რომლებმაც შეიძლება მისაღებ დონემდე შეამციროს პოტენციურად მნიშვნელოვანი უარყოფითი გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედებები კერძოდ, ESMP: (i) განსაზღვრავს და აჯამებს ყველა მოსალოდნელ უარყოფით და დადებით გარემოსდაცვით და სოციალურ ზემოქმედებას; (ii) დეტალურად აღწერს შემარბილებელ ღონისძიებებს თითოეული პროექტისათვის, მათ შორის ზემოქმედების ტიპს, რომელსაც ის ეხება და პირობებს, როდესაც მოითხოვება (მაგალითად, უწყვეტად ან გაუთვალისწინებელი შემთხვევების დროს), პროექტის დიზაინთან, აღჭურვილობის აღწერილობებთან და საოპერაციო პროცედურებთან ერთად, თუ საჭიროა (iii) აფასებს ამ ღონისძიებების პოტენციურ გარემოსდაცვით და სოციალურ ზემოქმედებებს; და (iv) უზრუნველყოფს კავშირს პროექტისთვის საჭირო ნებისმიერ სხვა შემსუბუქების გეგმასთან (მაგალითად, ოკუპაციურიო ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების გეგმა, ნარჩენების მართვის გეგმა);
- **მონიტორინგი:** მოიცავს პროექტის მიმდინარეობისას განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი და სოციალური მონიტორინგის დეტალებს. იძლევა ინფორმაციას პროექტის მოსალოდნელი გარემოსდაცვითი და სოციალური შედეგების, რისკებისა და ზემოქმედების შესახებ და აფასებს შემამსუბუქებელი ღონისძიებების ეფექტურობას. ასეთი ინფორმაცია საშუალებას იძლევა შევასდეს შერბილების ეფექტურობა და საჭიროების შემთხვევაში მიღებული იქნას გამოსასწორებელი ზომები;
- **განხორციელების მექანიზმები.** აღწერს, თუ როგორ განხორციელდება ESMP, მათ შორის, აღწერს ESMP-ით გათვალისწინებული ღონისძიებებისათვის საჭირო როლებსა და პასუხისმგებლობებს;
- **შესაძლებლობების გაძლიერება და ტრენინგები:** ESMP-ის ეფექტური განხორციელების მიზნით, ამ ნაწილში განისაზღვრება ნებისმიერი ინსტიტუციური შესაძლებლობების განვითარებისა და ტრენინგის საჭიროებები. კერძოდ, ESMP უზრუნველყოფს ინსტიტუციონალური ღონისძიებების სპეციფიკურ აღწერას იმ საქმიანობებისთვის, რომლებიც შექმნილია განმახორციელებელი ინსტიტუტების შესაძლებლობების განვითარებისათვის;

¹⁵ წყარო: ფონდი-ზე ადაპტირებული ESMP ინდიკატორი გეგმა, რომელიც შედის GCF FP-ში „პერუს ამაზონის ეკო ბიო სავარმო“

- **განხორციელების გრაფიკი და ხარჯთაღრიცხვა.** ESMP პროექტის ნაწილის სახით განსაზღვრავს განსახორციელებელი ღონისძიებების შესრულების გრაფიკს, კაპიტალურ და მიმდინარე ხარჯებს და ESMP-ის განხორციელებისა და მონიტორინგისათვის საჭირო დაფინანსების წყაროებს;
- **დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმა.** ESMP-ში შეიტანება ამ ESMS-ის [XX] ნაწილში შესამამისად მომზადებული დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმა. ეს ასევე მოიცავს გარე კომუნიკაციების, ინფორმაციის გასაჯაროების, საზოგადოების წინაშე ანგარიშგების სტრატეგიებსა და მექანიზმებს;
- **საჩივრების განხილვის მექანიზმი.** ESMP-ში ასევე შეიტანება საჩივრების განხილვის მექანიზმი კონტრეტული პროექტებისათვის, საჩივრების მიღებისა და გადაჭრის პროცესები, ანგარიშგება საზოგადოებრიობისა და დაინტერესებული მხარეების წინაშე. აღნიშნული ასევე მოიცავს SEAH-ის კონკრეტულ პროცედურებს.

დანართი 3: ESIA სქემა /პირობები¹⁶

მოცემული დანართი იძლევა სახელმძღვანელო მითითებებს პროექტისთვის სპეციფიკური გარემოსდაცვითი და სოციალური ზემოქმედების შეფასების შესახებ (ESIA). ESMS-ის შემსუბუქების იერარქიის მიხედვით, ESIA-ს მოცულობა და სიღრმე უნდა შეესაბამებოდეს პროექტების პოტენციურ E&S რისკებსა და ზემოქმედებებს. თუმცა, ESIA არის პროექტის პოტენციური გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკებისა და ზემოქმედებების ყოვლისმომცველი დოკუმენტი, რომელიც შემუშავებულია ძირითადი პროცესის ელემენტების საფუძველზე, რომლებიც ზოგადად შემდეგი ნაწილებისაგან შედგება:

- ა. პროექტის პირველადი სკრინინგი და შეფასების პროცესის ანალიზი;
- ბ. ალტერნატივების გამოკვლევა;
- გ. დაინტერესებული მხარეების იდენტიფიკაცია (ფოკუსირება უშუალოდ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ და სხვა დაინტერესებულ მხარეებზე) და გარემოსდაცვითი და სოციალური საბაზისო მონაცემების შეგროვება;
- დ. ზემოქმედების იდენტიფიკაცია, პროგნოზირება და ანალიზი.
- ე.შემარბილებელი ან მართვის ღონისძიებებისა და მოქმედებების განხორციელება;
- ვ. ზემოქმედების მნიშვნელობა და ნარჩენი ზემოქმედების შეფასება;
- ზ. პროექტის განხორციელების შედეგად ზემოქმედების ქვეშ მყოფ ადამიანებთან კონსულტაცია და ინფორმაციის მიწოდება, მათ შორის საჩივრების მექანიზმის შექმნა; და
- თ. შეფასების პროცესის დოკუმენტირება ESIA ანგარიშის სახით.

---

¹⁶ წყარო ფონდი-ზე ადაპტირებული FP და IDP პოლიტიკა (პუნქტი 17)

დანართი 4: E&S-ს ტრენინგებისა და განვითარების პროგრამების ინდიკატიური აღწერა

ამ დანართში წარმოადგენილია E&S-ს სატრენინგო თემებისა და განვითარების პროგრამების შემდეგი ინდიკატიური მონახაზი

I. გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის სისტემის შესავალი ნაწილი (დღე 1)

- ფონდი-ის ESMS მოქმედების სფერო
- ფონდი-ის ESMS მართვა
- ფონდი-ის E&S პოლიტიკა
- ფონდი-ის E&S პროცედურები (ფოკუსირება სკრინინგსა და რისკის კატეგორიზაციაზე, გამონაკლისების სიის ჩათვლით)

II. ფონდი-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის სისტემა (დღე 2)

- ფონდი-ის E&S პროცედურები (ფოკუსირება E&S ექსპერიზაზე, გადაწყვეტილების მიღებაზე / დამტკიცებაზე, მონიტორინგისა და შეფასების პროცედურებზე)
- ფონდი-ის E&S ინფორმაციის გასაჯაროება
- ფონდი-ის საჩივრების განხილვის მექანიზმი
- ფონდი-ის დაინტერესებული მხარეების ჩასართულობის პროცედურები (SEP-ის ჩათვლით)

ფონდი-მ იცის, რომ ESMS-ის განხორციელება მოითხოვს ადამიანური რესურსებისა და ინსტიტუციური შესაძლებლობების განვითარებას. ამ მიზნით, ფონდი-მ უნდა შეაფასოს ნაკლოვანებები დაგეგმოს ESMS-ის განხორციელება. აქედან გამომდინარე, ამ დანართის ძირითადი თემები პერიოდულ განახლებას ექვემდებარება აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ აღნიშნულ თემებზე პირველი ტრენინგი უკვე ჩატარდა.

ტრენინგის ჟურნალის სანიმუშო ვერსია¹⁷

ტრენინგის სათაური	ფონდი-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის სისტემა (დღე 1)
თემები:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის სისტემის შესავალი ნაწილი ▪ ფონდი-ის ESMS მოქმედების სფერო ▪ ფონდი-ის ESMS მართვა ▪ ფონდი-ის E&S პოლიტიკა ▪ ფონდი-ის E&S პროცედურები (ფოკუსირება სკრინინგსა და რისკის კატეგორიზაციაზე, გამონაკლისების სიის ჩათვლით)
ტრენინგის თარიღები	
ვინ ჩაატარა	

ტრენინგის სათაური	ფონდი-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის სისტემა (დღე 2)
თემები:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ფონდი-ის E&S პროცედურები (ფოკუსირება E&S ექსპერიზაზე, გადაწყვეტილების მიღებაზე / დამტკიცებაზე, მონიტორინგისა და შეფასების პროცედურებზე) ▪ ფონდი-ის E&S ინფორმაციის გამჟღავნება

¹⁷ წყარო: Climate4Action LLC

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ფონდი-ის საჩივრების განხილვის მექანიზმი ▪ ფონდი-ის დაინტერესებული მხარეების ჩასართულობის პროცედურები (SEP-ის ჩათვლით)
ტრენინგის თარიღები	
ვინ ჩაატარა	

მონაწილეები

თანამშრომელი (სახელი, გვარი)	თანამდებობა	განყოფილება	ხელმოწერა

დანართი 5: ადგილობრები გარემოსდაცვითი პოლიტიკა და კანონდებლობა Environmental Policies And Legislation

Note: Where applicable we provide links or # of decree

მოქმედი გარემოსდაცვითი კანონები

1. [საქართველოს კანონი „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი“](#)
2. [საქართველოს კანონი გარემოს დაცვის შესახებ](#)
3. [საქართველოს კანონი ლიცენზიების და ნებართვების შესახებ](#)
4. [საქართველოს კანონი ტექნიკური საფრთხის კონტროლის შესახებ](#)
5. [საქართველოს კანონი ატმოსფერული ჰაერის დაცვი შესახებ](#)
6. [საქართველოს კანონი ნიადაგის დაცვის შესახებ](#)
7. [საქართველოს კანონი ზღვის, წყალსატევებისა და მდინარეთა ნაპირების რეგულირებისა და საინჟინრო დაცვის შესახებ](#)
8. [საქართველოს კანონი წყლის შესახებ](#)
9. [საქართველოს კანონი „საქართველოს ტყის კოდექსი“](#)
10. [საქართველოს კანონი ბუნების დაცვის სართაშორისო კავშირის წითელი ნუსხისა და საქართველოს წითელი წიგნის შესახებ](#)
11. [საქართველოს კანონი დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ](#)
12. [საქართველოს კანონი დაცული ტერიტორიების სტატუსის შესახებ](#)
13. [საქართველოს კანონი კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ](#)
14. [საქართველოს კანონი მიწის მიზნობრივი დანიშნულების განსაზღვრისა და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების მდგრადი მართვის შესახებ](#)

სოციალურ სფეროში მოქმედი კანონები

- [საქართველოს ორგანიზაციის კანონი - საქართველოს შრომის კოდექსი სსიპ „საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე“ \(matsne.gov.ge\)](#)
- საქართველოს კანონი შრომის უსაფრთხოების შესახებ
- საქართველოს კანონი „არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების გამოყოფისა და შემცვლელი მიწის მელიორაციის ღირებულებისა და ზიანის ანაზღაურების შესახებ“

საჭიროებისამებრ გამოიყენება შემდეგი სტანდარტები

- საქართველოს კანონი სოციალური საჭიროებისათვის ქონების ექსპროპრიაციის წესის შესახებ
- საქართველოს კანონი კოლხეთის დაცული ტერიტორიების შექმნისა და მართვის შესახებ
- საქართველოს კანონი მტირალას ეროვნული პარკის შესახებ

კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები (მიახლოებითი ქართული თარგმანით)

1. [საქართველოს კანონი საქართველოს წითელი ნუსხისა და წითელი წიგნის შესახებ. 2014, ბრძანება №190](#)
2. „გარემოს ხარისხობრივი მდგომარეობის ნორმების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის 2001 წლის 16 აგვისტოს ბრძანება №297/ნ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/52384?publication=0>
3. „ატმოსფერული ჰაერის მავნე ნივთიერებებით დაბინძურების ინდექსის გამოთვლის წესის დამტკიცების შესახებ“ გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის 2001 წლის 23 ოქტომბრის ბრძანება №89 <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/52948?publication=0>
4. [ტექნიკური რეგლამენტი - „დამაბინძურებლების მაქსიმალური დასაშვები ემისიების გაანგარიშების მეთოდები“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №408 დადგენილებით 2013 წელს](#)
5. ტექნიკური რეგლამენტი - „ზედაპირული წყლის დაბინძურებისაგან დაცვა“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №425 დადგენილებით
6. ტექნიკური რეგლამენტი - „გარემოს დაცვისთვის არახელსაყრელი ამინდის პირობები, დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის 2014 წლის №8 დადგენილებით“
7. ტექნიკური რეგლამენტი - ჰაერის დაბინძურების სტაციონარული წყაროების ინვენტარიზაციის მეთოდი“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №42 დადგენილებით 06/01/2014 წელს
8. ტექნიკური რეგლამენტი - „გარემოს დაზიანების განსაზღვრის (გაანგარიშების) მეთოდი“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №54 დადგენილებით 14/01/2014 წელს
9. ტექნიკური რეგლამენტი - ტექნიკური რეგლამენტი - დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში ემისიების რეალური რაოდენობის განსაზღვრის ინსტრუმენტული მეთოდების მიხედვით ემისიების ფაქტობრივი რაოდენობის გაანგარიშების მეთოდები, სპეციალური საზომი და მაკონტროლებელი აღჭურვილობის ჩამონათვალი ატმოსფერულ ჰაერში ემისიების რეალური რაოდენობის დასადგენად სტაციონარული დაბინძურების წყაროებიდან და ტექნოლოგიური პროცესებიდან სტაციონარული დაბინძურების წყაროებიდან“, დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის №435 ბრძანებით 31/12/2014 წელს
10. ტექნიკური რეგლამენტი - „თევზაობა დ ტევზის მარაგების და დაცვა“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 31/12/2014 წლის №423 ბრძანებით
11. ტექნიკური რეგლამენტი - დებულებები „ნიადაგის ნაყოფიერების დონის განსაზღვრის შესახებ“ და „ნიადაგის კონსერვაციისა და ნაყოფიერების მონიტორინგის შესახებ“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31/12/2013 წლის №415 დადგენილებით
12. ტექნიკური რეგლამენტი - გრუნტის ზედა ფენის მოცილება, შენახვა, გამოყენება და გაშენება“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №424 დადგენილებით 31/12/2013 წელს
13. ტექნიკური რეგლამენტი - მავნე ნივთიერებების მაქსიმალური დასაშვები კონცენტრაციები სამუშაო ადგილებზე, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №70 ბრძანებით
14. ტექნიკური რეგლამენტი „სასმელი წყლის შესახებ“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №58 ბრძანებით
15. ტექნიკური რეგლამენტი - „მცირე მდინარეების წყლის დაცვის ზონები საქართველოში“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №445 დადგენილებით.
16. ტექნიკური რეგლამენტი - „რადიაციული უსაფრთხოების სტანდარტები საქართველოს ტერიტორიაზე“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №28 დადგენილებით
17. ტექნიკური რეგლამენტი - „წყლის დაცვის ზონები“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №440 დადგენილებით
18. ტექნიკური რეგლამენტი „წყლის სინჯის სანიტარული წესები“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის №26 დადგენილებით

19. ტექნიკური რეგლამენტი - „სამკურნალო და პროფილაქტიკური დაწესებულებებიდან ნარჩენების შეგროვების, შენახვისა და დამუშავების სანიტარული ნორმები და წესები“, დამტკიცებული საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 15 იანვრის №64 დადგენილებით
20. „კომპანიაში ნარჩენების მართვის გეგმის განხილვისა და კოორდინაციის წესები“. დამტკიცებულია საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის №211 დადგენილებით

დანართი 6: სხვა რესურსები

საქართველო არის მრავალი საერთაშორისო კონვენციისა და შეთანხმების ხელშემკვერელი მხარე, რომლებიც ჩამოთვლილია ქვემოთ, რესურსების შემდგომი მითითებებისათვის

1. ბუნებისა და ბიომრავალფეროვნების დაცვა: კონვენცია ველური ფაუნისა და ფლორის გადაშენების პირას მყოფი სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ(CITES 1975; უნივერსალური);
2. ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია (1992; უნივერსალური);
3. ევროკავშირის დირექტივა საცხოვრებელი გარემოს შესახებ (ევროკავშირის დირექტივები საცხოვრებელ გარემოში, 1992; რეგიონული);
4. რამსარის კონვენცია საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების დაცვის შესახებ, განსაკუთრებით როგორც წყლის ფრინველების ჰაბიტატი - რამსარის კონვენცია (1975; უნივერსალური);
5. მსოფლიო კულტურული მემკვიდრეობა (1972; უნივერსალური);
6. გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენცია (1994; უნივერსალური) და კიოტოს პროტოკოლი (მიღებული იქნა 1997 წელს, აჟამად არა მოქმედებს);
7. კონვენცია ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ, 1979წ.
8. ევროპის კონვენცია ლანდშაფტის შესახებ, 2000. 2. კლიმატის ცვლილება:
9. გაეროს ჩარჩო კონვენცია კლიმატის ცვლილების შესახებ, ნიუ იორკი, 1994
10. მონრეალის პროტოკოლი ოზონის შრის დამრღვევი ნივთიერებების შესახებ. მონრეალი, 1987 წ
11. ვენის კონვენცია ოზონის შრის დაცვის შესახებ, 985წ.
12. კიოტოს პროტოკოლი, კიოტო, 1997წ.
13. გაეროს კონვენცია გაუდაბნობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ, პარიზი, 1994. 3 დაბინძურება და გარემოს საფრთხეები
14. შეთანხმება ევროპისა და ხმელთაშუა ზღვის ძირითადი საფრთხეების შესახებ, 1987წ.
15. კულტურული მემკვიდრეობა: კონვენცია ევროპის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ
16. კონვენცია ევროპის არქიტექტურული მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ
17. კონვენცია გარემოსდაცვით საკითხებში ინფორმაციაზე წვდომის, გადაწყვეტილების მიღებაში საზოგადოების მონაწილეობისა და მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის შესახებ (ორჰუსის კონვენცია, 1998).

სხვა რელევანტური წყაროები ESMS-ის განსახორციელებლად

- მწვანე კლიმატის ფონდი E&S პოლიტიკა
- IFC შესრულების სტანდარტები [Performance Standards \(ifc.org\)](http://www.ifc.org/PerformanceStandards)
- IFC EHS საწარმოო მითითებები: [Environmental, Health, and Safety Guidelines \(ifc.org\)](http://www.ifc.org/EnvironmentalHealthandSafetyGuidelines)
- ILO-ს შრომის სტანდარტები: [Labour standards \(ilo.org\)](http://www.ilo.org/Labourstandards), მათ შორის, და არა მხოლოდ:
  - გაერთიანების თავისუფლება და კონვენციის ორგანიზების უფლების დაცვა, 1948 (No. 87)
  - კონვენცია ორგანიზებისა და კოლექტიური მოლაპარაკებების უფლების შესახებ, 1949 (No. 98)
  - კონვენცია იძულებითი შრომის შესახებ, 1930 (No.29) (და მისი 2014 წლის პროტოკოლი)
  - კონვენცია იძულებით შრომის გაუქმების შესახებ, 1957 (No.105)
  - კონვენცია მინიმალური ასაკის შესახებ, 1973 (No.138)

- კონვენცია ბავშვთა შრომის უკიდურესი ფორმების შესახებ, 1999 (No.182)
  - კონვენცია თანაბარი ანაზღაურების შესახებ, 1951 (No. 100)
  - კონვენცია დისკრიმინაციის შესახებ (დასაქმება და პროფესია), 1958 (No.111).
- IFC დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა - კარგი პრაქტიკის სახელმძღვანელო განვითარებად ბაზრებზე მომუშავე კომპანიებისათვის : [Stakeholder Engagement: A Good Practice Handbook for Companies Doing Business in Emerging Markets \(ifc.org\)](http://www.ifc.org)
  - კონვენცია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ (CBD). ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგიები და სამოქმედო გეგმები (NBSAP). იხილეთ <http://www.cbd.int/nbsap/search/default.shtml>.
  - IFC “[Good Practice Handbook on Cumulative Impact Assessment and Management: Guidance for the Private Sector in Emerging Markets](#)”